

UNIVERZITA KARLOVA

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Ústav politologie

Bakalářská práce

Jaroslav Hassman

**Jak rozumět režimu Si Ťin-pchinga? Mezi perfektní diktaturou, politickým
kapitalismem a proměnou jádra světového systému**

How to understand Xi Jinping's regime? Between Perfect Dictatorship, Political
Capitalism and the Transformation of the Core of the World System

Praha 2025

Studijní program: Politologie

Vedoucí práce: PhDr. Ondřej Slačálek, Ph.D.

Poděkování

Rád bych poděkoval PhDr. Ondřeji Slačálkovi, Ph.D. za jeho vstřícný přístup, ochotu a připomínky při konzultacích a během vypracování bakalářské práce. Můj vděk rovněž náleží váženým kolegům z bakalářského semináře, kteří mi svojí zpětnou vazbou a svými poznatky pomohli konkretizovat téma i směřování práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že nebyla předložena jako splnění studijní povinnosti v rámci jiného studia nebo předložena k obhajobě v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu

V Praze, dne 14. května 2025

Jaroslav Hassman

Klíčová slova

státostrana, komunistická strana, politický kapitalismus, perfektní diktatura, jádro, hegemonie, korupce, nerovnosti, růst, byrokracie, stabilita

Klíčová slova

party-state, communist party, political capitalism, perfect dictatorship, core, hegemony, corruption, inequality, growth, bureaucracy, stability

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na zkoumání režimu současné Čínské lidové republiky pod vedením prezidenta Si Ťin-pchinga. Cílem je analyzovat, na jakých základech tento režim stojí, a to prostřednictvím několika významných autorů, kteří nabízejí různé analytické perspektivy: politickou (Stein Ringen), ekonomickou (Branko Milanović), světosystémovou (Ho-fung Hung) a historicko-materialistickou (John Peter Roberts). Jednotlivé perspektivy jsou v práci postupně představené, porovnáváné a vzájemně doplňované v klíčových oblastech, jako jsou sociální nerovnosti, dynamika systému, korupce, státostrana, kontrola společnosti a zahraniční politika. Zvláštní pozornost je věnována závěrům autorů ohledně očekávatelného vývoje Čínské lidové republiky. Práce nabídne nejen srovnání různých přístupů ke zkoumání ČLR, ale také poukáže na výhody a limity jednotlivých perspektiv.

Abstract

This bachelor's thesis focuses on examining the regime of the contemporary People's Republic of China under the leadership of President Xi Jinping. The aim is to analyze the foundations on which this regime stands, through several prominent authors who offer different analytical perspectives: political (Stein Ringen), economic (Branko Milanović), world-systems (Ho-fung Hung), and historical-materialist (John Peter Roberts). These perspectives are gradually introduced, compared, and mutually complemented in key areas such as social inequality, system dynamics, corruption, the party-state structure, social control, and foreign policy. Special attention is given to the authors' conclusions regarding the expected development of the People's Republic of China. The thesis offers not only a comparison of different approaches to the study of the PRC, but also highlights the advantages and limitations of each perspective.

Obsah

1	Úvod.....	8
2	Východiska autorů	10
2.1	Stein Ringen.....	11
2.2	Branko Milanović	13
2.3	Ho-fung Hung	16
2.4	John P. Roberts	18
2.5	Porovnání východisek autorů.....	21
3	Vnitřní politika.....	24
3.1	Stein Ringen.....	24
3.1.1	Kontrola, jako primát všeho	24
3.1.2	Meritokracie ve státostraně i společnosti.....	26
3.1.3	Korupce a protikorupční kampaň	27
3.1.4	Komunistická strana Číny	29
3.1.5	Role ideologie.....	31
3.1.6	Nerovnosti – nástroj vládnutí	32
3.1.7	Budoucí scénáře.....	32
3.2	Branko Milanović	34
3.2.1	Nerovnosti	34
3.2.2	Kontrola jako projekce principů vládnutí	35
3.2.3	Korupce a kontradikce politického kapitalismu	35
3.3	Ho-fung Hung	40
3.3.1	Nerovnosti – zvyšování doma, snižování venku?.....	40
3.3.2	Kontrola za ekonomický růst.....	41
3.4	John P. Roberts	43
3.4.1	Protikorupční kampaň – strach ze třídní polarizace	43
3.4.2	(ne)Komunistická strana?	44
3.4.3	Nerovnosti na pracovišti a vůči ženám.....	45
3.4.4	Kontrola: Spojení Konfucia s Marxem?	47
4	Politika Čínské lidové republiky navenek.....	49
4.1	Stein Ringen.....	49
4.1.1	Agresivita a politika jedné Číny	49
4.2	Branko Milanović	51
4.2.1	Rozšiřování vlivu.....	51
4.2.2	Polarizace vztahů.....	52
4.3	John Peter Roberts	53

4.3.1	Úspěch exportu a konkurence.....	53
4.4	Ho-fung Hung.....	55
4.4.1	Neokolonialismus i alternativní obchod.....	55
4.4.2	Hegemonie a sinocentrismus.....	55
4.4.3	Imperialismus a válka.....	57
4.5	Porovnání diagnóz autorů.....	59
4.5.1	Jaká je povaha čínského režimu?.....	59
4.5.2	Jak funguje režimní kontrola?.....	61
4.5.3	Jaký je význam nerovností?.....	62
4.5.4	Jaké je zahraniční působení ČLR a její globální role?.....	64
5	Porovnání prognóz autorů.....	66
5.1	Jakým směrem se Čínský režim vydává?.....	66
5.2	Kam směřuje zahraniční působení Číny?.....	68
6	Závěr.....	71
7	Citovaná literatura.....	75
8	Elektronické zdroje.....	76

1 Úvod

Čínská lidová republika se díky svému ekonomickému růstu a exportnímu potenciálu stala jednou z nejvíce pozorovaných zemí, zejména po „záchraně“ světové ekonomiky skrze zavedení vlastních fiskálních opatření v reakci na krizi roku 2008. Tento stát vede silný, velice strukturovaný a centralizovaný režim, prostupující celou společností a státem. Od 90. let 20. století, a zvláště po vstupu Číny do Světové obchodní organizace v roce 2001, dospěl nemalý počet odborníků napříč obory – od politologů po ekonomy – při sledování čínského exponenciálního ekonomického růstu k názoru, že se Čína bude ubírat směrem k liberalizaci své společnosti. Tato očekávání se však nenaplnila a zejména po nástupu současného prezidenta Si Ťin-pchinga do čela státu došlo k výrazné centralizaci a upevnění moci, s nimiž souvisí i posílení kontroly, kdy posílilo i angažmá čínského režimu navenek. S tímto obratem vyvstala v odborné debatě otázka: Jak čínskému režimu pod vedením Si Ťin-pchinga vlastně rozumět?

Tato bakalářská práce vychází z přesvědčení autora, že nelze spoléhat na jediný výklad či perspektivu. Proto se tato převážně teoretická práce zaměřuje na porovnání čtyř významných autorů, které se snaží čínský režim za vlády Si Ťin-pchinga uchopit z různých pozic a napříč vědeckými disciplínami, kdy každý z těchto pohledů na hlavní otázku odpovídá odlišně. Těmito autory jsou: Stein Ringen, norský sociolog a politolog, který analyzuje čínský režim jakožto specifický typ „perfektní diktatury“ založené na celospolečenské kontrole a ideologii; Branko Milanović, srbsko-americký politický ekonom a bývalý vedoucí ekonom v oddělení výzkumu Světové banky, jímž používaný neo-weberiánský koncept politického kapitalismu nabízí politicko-ekonomický rámec pro chápání čínského režimu; Ho-fung Hung, americký sociolog, politolog a politický ekonom, jenž v rámci světosystémové teorie interpretuje čínský režim v souvislosti s globálními politickými a ekonomickými logikami; a konečně John Peter Roberts, britský marxistický historik, který na čínský režim nahlíží jako na součást transformace ke kapitalismu s důrazem na třídní dynamiku.

Výběr těchto autorů reflektuje snahu bakalářské práce pokrýt klíčové dimenze, které současný čínský režim definují: mocenskou strukturu, ekonomickou logiku, globální postavení a historicko-třídní dynamiku. Každý z těchto autorů zároveň představuje specifický vědecký přístup – od teorie autoritářství, přes politickou ekonomii a světosystémovou teorii až po marxistickou analýzu dějin. Zároveň jejich analýzy vedou k rozdílným, někdy až protichůdným otázkám: Je Čína sofistikovanou diktaturou, nebo racionálním byrokratickým státem? Je její

režim stabilní, či křehký? Postupuje Čína k hegemonii, nebo ke krizi? Hraje Si Ťin-pching klíčovou roli ve fungování režimu? Volba autorů zároveň umožňuje sledovat, jak různé teoretické rámce a východiska vedou k rozdílným diagnózám a prognózám, či místy naopak k podobným závěrům.

Cílem práce je ukázat, že se čínský režim dá analyzovat z mnoha perspektiv. Každá ze zkoumaných diagnóz i prognóz má svou analytickou sílu, ale zároveň i limity, přičemž každý z autorů akcentuje jiný prvek režimu: Od jeho mocenského uspořádání, ekonomické racionality a efektivity, globálního postavení až po třídní dynamiku, vytvářejíc specifický obraz nové „čínské reality“. Za použití těchto analýz se práce pokouší nejen o popis těchto perspektiv, ale rovněž o jejich komparaci a o kritické zhodnocení. Bakalářská práce se zabývá i otázkou možné falzifikace některých předpokladů těchto autorů s ohledem na vývoj čínského režimu po formulaci jejich diagnóz.

Práce je strukturována následovně: Na začátku teoretické části jsou představena teoretická východiska jednotlivých autorů a jejich analytické přístupy k politickým režimům. Dále v teoretické části rozděluje práce pozice autorů do dvou klíčových dimenzí působení čínského režimu: 1) vnitřní politika a 2) politika Čínské lidové republiky navenek. Obě dimenze jsou rozebrány z pohledu každého autora, jejich analýzy jsou rovněž omezené podle společných kategorií. Takový přístup dodává práci přehlednější strukturu a zároveň poskytuje rovnější příležitosti všem analýzám.

Po teoretické části práce následuje část praktická, obsahující syntetické kapitoly věnované srovnání diagnóz a prognóz všech autorů, ve kterých práce poskytuje zhodnocení vyzorovaných podobností a rozporů. Tuto kapitolu rovněž doplňují závěry mezi jednotlivými teoretickými rámci. Tyto zkoumané diagnózy a prognózy jsou pro snazší přehled rozdělené do podotázek, které vyplývají ze společných kategorií, jež zvýrazňují podstatu pozic autorů. Práce je zakončena shrnutím hlavních poznatků a úvahou nad možnostmi dalšího vývoje režimu – jak ve vnitřní rovině, tak v rámci mezinárodního systému.

2 Východiska autorů

Před samotným zkoumáním vnitřní a zahraniční politiky čínského režimu pod vedením Si Ťin-pchinga považuje práce za nezbytné představit teoretická východiska čtyř autorů, na nichž tato práce staví svou analýzu. Každý z vybraných autorů – Stein Ringen, Branko Milanović, Ho-fung Hung a John Peter Roberts – přistupuje k režimu Čínské lidové republiky z odlišného teoretického rámce a vědecké disciplíny, což umožňuje lépe zkoumat mnohvrstevnatý analytický obraz současné Číny.

Tato kapitola má za úkol představit, jakým způsobem jednotliví autoři konceptualizují povahu čínského režimu. Na úvod představuje samotné autory, jejich vědecká zázemí, na jakých teoretických tradicích staví, jaké nástroje využívají k analýze a do jakých odborných debat se zapojují. Kapitola tedy nabízí celkový kontext k vybraným autorům a napomáhá čtenáři propojit jejich teoretická východiska s následnou analýzou i s celkovým rámcem této bakalářské práce.

Mimo představení samotných autorů a kontextu jejich tvorby a východisek tato kapitola zároveň demonstruje, v čem se jejich přístupy liší, v čem se naopak překrývají a jaké předpoklady ovlivňují jejich další analýzy. V závěrečné části této kapitoly jsou jednotlivá východiska autorů komparována, čímž se vytváří základ pro navazující tematické kapitoly této práce, věnované konkrétním aspektům čínské politiky z jednotlivých pozic autorů a jejich komparativnímu hodnocení ze strany této práce.

2.1 Stein Ringen

Stein Ringen (nar. 1945) je sociolog a politolog norského původu a profesor sociologie a sociální politiky na Oxfordské univerzitě, který je zároveň jedním z předních teoretiků sociálního státu, zejména v oblasti Skandinávie.¹ Jako sociolog se mimo jiné zajímá i otázkou rodiny, a to nejen ve vztahu ke státu.² Jeho zázemí vychází z normativní západní politické filozofie a komparativní politologie – tedy tradice, v níž se důraz klade na odpovědnost moci, institucionální stabilitu a demokratickou legitimitu. Je rovněž autorem řady knih, specializujících se na analýzu států. Mezi takové státy patří kupříkladu Korejská republika. Jejím studiu se věnoval zejména ve své významné práci *The Korean State and Social Policy: How South Korea Lifted Itself from Poverty and Dictatorship to Affluence and Democracy*, ve které zkoumal tranzici jejího režimu i adopci sociální politiky, kdy z této práce převzal a aplikoval výsledky svého předešlého výzkumu na analýzu Číny.³

Metoda jeho výzkumu je založená na kvalitativní metodě, kterou opírá o analýzu oficiálních dat a historických pramenů, obohacených o osobní pozorování a zkušenosti svědků. Samotný metodologický přístup je tedy kritický a interdisciplinární, jelikož v něm kombinuje politické vědy, sociologii, historii a do velmi omezené míry i politickou ekonomii. Věnuje se historickému kontextu maoistické Číny a používá komparativní metody při srovnávání vývoje režimu Čínské lidové republiky s vývojem režimu Korejské republiky, včetně zkoumání samotných politických institucí, jejich fungování, hierarchického postavení i dalšího jejich vzájemného vztahu a efektu na obyvatelstvo, v čemž se odráží jeho sociologický přístup.

Vůči Čínské lidové republice nahlíží ve své kritické interpretaci značně pesimisticky, co se jejího ekonomického a režimního potenciálu týká. V tomto ohledu spatřuje určité paralely s vývojem Korejské republiky. Ta rovněž byla podle Ringena zdevastovanou zemí, jež se stala diktátorským režimem, který zažil i díky poválečné devastaci dynamický ekonomický růst. Růst však časem zpomalil a v kombinaci s dalšími faktory přispěl tento úpadek k přechodu od diktatury k demokracii.

K označení režimu Čínské lidové republiky jakožto diktatury využívá teorie totalitarismu v pojetí Hannah Arendtové a jejích čtyř hlavních předpokladů k definici

---

¹ Robert Erikson, Erik Jorgen Hansen, Stein Ringen, Hannu Uusitalo, *Welfare Trends in the Scandinavian Countries*, (New York: Routledge, 2015).

² Stein Ringen, *The family in question* (London: Demos, 1997).

³ Stein Ringen, Huck-ju Kwon, Ilcheong Yi, Taekyoon Kim, and Jooha Lee, *The Korean State and Social Policy* (Oxford: Oxford University Press, 2011).

totalitního státu, které jsou u Ringena pozorovatelné napříč celou jeho teoretickou analýzou Číny. Sofistikovanost kontrolního mechanismu čínské státostrany Ringena vedla k vytvoření nového termínu pro označení tohoto druhu diktatury, nazývá ji „kontrolkrací“. Ve své práci rovněž vychází z oficiálních údajů poskytovaných úřady Čínské lidové republiky, ale i z neoficiálních „odhadů“ zveřejňovaných mezinárodními organizacemi a svědectví anonymizovaných čínských přátel a kolegů. Ringen se tímto konceptem *kontrolkracie* zařazuje do debaty o povaze moderních autoritářských států (a to přímo v případě Číny) a jeho práce jej vymezuje vůči ostatním interpretacím v této debatě, které kupříkladu ospravedlňují čínský politický model výkonností nebo kulturní odlišností (např. Daniel A. Bell).⁴ Na rozdíl od autorů, kteří Čínu chápou jako legitimní alternativu k západnímu modelu demokracie, Ringen (mimo jiné) tvrdí, že absence demokratické odpovědnosti a svobod zásadně zpochybňuje legitimitu jejího vládnutí, který se snažila Čína opírat o oslabující ekonomický výkon.

Zdá se, že ve své knize *Perfektní diktatura* Ringen používá podobný rámec ke zkoumání struktur moci a kontrolního mechanismu, který mohl převzít ze své předchozí práce *Nation of Devils*, ve které se mimo jiné zabývá otázkou, jak demokratické systémy získávají a udržují loajalitu a poslušnost občanů.⁵ Jelikož se v obou pracích věnuje zejména kontrole ze strany režimu vůči obyvatelstvu, přenáší otázku zkoumání této kontroly u demokratických států k čínské diktatuře. Jeho práce se rovněž snaží ukázat, co o sobě režim tvrdí a jak skutečně funguje. Protože je Ringen i světově uznávaným teoretikem sociálního státu, využívá své znalosti v této otázce i zde při zkoumání konkrétní otázky, zda je Čínská lidová republika skutečně sociálním státem, jak se mnozí lidé domnívají a jak tvrdí i někteří představitelé režimu, a zda se o sociální stát vůbec režim snaží. I tato otázka je řešena analýzou vztahu mezi režimem a jeho reformami (a jejich efektem) vůči občanům.

---

⁴ Jiwei Ci, „Making Sense of Bell’s Political Meritocracy, *Politics and Religion* 11, no. 4 (2018), s. 865–868.

⁵ Stein Ringen, *Nation of Devils: Democratic Leadership and the Problem of Obedience* (New Haven: Yale University Press, 2013), s. 140-184.

2.2 Branko Milanović

Branko Milanović (nar. 1953) je srbsko-americký ekonom a jeden z nejvlivnějších současných odborníků na globální příjmovou nerovnost. Dvacet let působil jako hlavní ekonom ve výzkumném oddělení Světové banky, přičemž se podílel na výzkumu globálních nerovností. V současnosti je profesorem na Graduate Center City University of New York a vědeckým pracovníkem ve Stone Center on Socio-Economic Inequality. Jeho odborné zázemí se skládá z datově orientované ekonomie a historicko-komparativní analýzy vývoje kapitalismu. Kromě kvantitativních metod, jako je analýza *Giniho koeficientu*, *Kuznetsových křivek*, využívá i širší institucionální rámce, vycházející z klasické politické ekonomie – Smith, Marx – a soudobých autorů, jako Thomas Piketty.

V knize *Nic než kapitalismus* (2019) Milanović navazuje na své předchozí práce *The Haves and the Have-Nots* (2011) a *Global Inequality* (2016), přičemž ke své předchozí datové analýze globálních nerovností přidává i hlubší politicko-institucionální rámec spolu s rekonstrukcí ideálních typů.⁶ Obě dřívější práce popisují, jak se nerovnost měří a vyvíjí, *Nic než kapitalismus* nicméně mimo jiné zkoumá, v jakých režimech nerovnost vzniká, jak se legitimizuje a co to znamená pro budoucnost globálního kapitalismu. V *Nic, než kapitalismus* Milanović staví na svém názoru, že po rozpadu Sovětského svazu je kapitalismus jediným globálně dominantním ekonomickým systémem. Tento globální ekonomický systém Milanović ve své knize rozděluje do dvou odlišných forem: liberálního kapitalismu a politického kapitalismu, jehož příkladem je zejména Čína. Touto typologií se zařadil do debaty o možných alternativách k liberální demokracii a debaty o vztahu mezi ekonomickou efektivitou, politickou kontrolou a legitimizačními mechanismy moderních států. Ve výsledku se tak Milanović účastní několika zásadních odborných diskusí – o vývoji globální nerovnosti, o trajektorii kapitalismu v různých kulturních a politických kontextech, o legitimitě a udržitelnosti systému, který vytváří masivní rozdíly v příjmech i bohatství. Jeho práce představuje most mezi ekonomickou analýzou a širšími otázkami politické filozofie, sociální mobility a institucionální spravedlnosti.

---

⁶ Branko Milanović, *The Haves and the Have-Nots: A Brief and Idiosyncratic History of Global Inequality* (New York: Basic Books, 2011), s. 258.

Ze své perspektivy Milanović Čínskou lidovou republiku nepokládá za komunistický stát. Pod optikou svého konceptu politického kapitalismu zkoumá samotnou Čínu, kterou v *Nic než kapitalismus* užívá jako konkrétní příklad tohoto systému. Pro tento koncept jsou klíčové čtyři znaky:

1. vláda vysoce výkonné byrokracie,
2. absence vlády zákona,
3. země funguje se systémem de facto jedné strany,
4. politický systém se „zrodil“ po úspěšném usilování o národní nezávislosti.⁸

Milanović vychází z weberovského pojetí politického kapitalismu, jež popisuje jako „termín pro ty systémy, které přeměňují politickou moc na ekonomickou moc“ a které se snaží ve své práci rozvinout, a to i o ukázkou aktuálních případů.⁹ S optikou tohoto konceptu zkoumá Milanović dimenze vládnutí, ekonomického uspořádání, třídních vztahů, nerovností a měnící se dynamiky v zahraničně-politickém vývoji Čínské lidové republiky.

Při popisu svého konceptu kapitalismu odkazuje kromě Webera a Adama Smitha také na Karla Marxe. Na jednu stranu popírá, že by komunismus mohl efektivně rozvíjet moderní státy, na druhou stranu v něm ale vidí užitečný nástroj pro modernizace rozvojových zemí. Mimo Marxe formuje svůj postoj vůči vlivu komunismu na rozvoj států z kontextu práce marxisticko-leninistického teoretika Billa Warrena.¹⁰ Z marxismu pravděpodobně čerpá i při zkoumání třídní struktury a její proměny v Číně, včetně rozdělení příjmů ve společnosti pomocí teorie akumulace kapitálu. Při popisu mocenské dynamiky mezi elitami se opírá o teorie světového teoretika Giovanniho Arrighi, především skrze jeho dílo *Adam Smith in Beijing*, které se zabývá Čínou. Inspiraci čerpá také z Jacquese Gerneta a Francise Fukuyamy, a jeho *The Origins of Political Order*.¹¹ Jeho porozumění kapitalismu částečně navazuje i na teorii Thomase Pikettyho o návratnosti kapitálu a rostoucí nerovnosti v kapitalistických

---

⁸ Branko Milanović, *Nic než kapitalismus. Budoucnost systému, který vládne světu*, přel. Jiří Pilucha (Praha: Argo, 2022), s. 116-118.

⁹ „Branko Milanović: ‘There is a danger that contradictions in Chinese capitalism will call the system itself into question’“, Esade, navštíveno 13. března 2025, <https://www.esade.edu/en/news/branko-milanovic-there-a-danger-contradictions-in-chinese-capitalism-will-call-the-system>.

¹⁰ Branko Milanović, *Nic než kapitalismus. Budoucnost systému, který vládne světu*, přel. Jiří Pilucha (Praha: Argo, 2022), s. 94-97.

¹¹ Branko Milanović, *Nic než kapitalismus. Budoucnost systému, který vládne světu*, přel. Jiří Pilucha (Praha: Argo, 2022), s. 113 a 138.

ekonomikách.¹² Při analýze nerovností využívá také koncepty sociologů a ekonomů, zejména Giniho koeficient od Corrada Giniho a Kuznetsovy vlny Simona Kuznetse.¹³

Branko Milanović ve svém díle *Nic než kapitalismus* metodologicky postupuje skrze tvorbu analytických rámců ve formě ideálních typů, inspirovaných weberovskou tradicí. Rozlišuje dva základní modely kapitalismu – liberální a politický kapitalismus – k nimž přiřazuje konkrétní empirické případy, přičemž Čína se v jeho analýze velmi těsně přibližuje ideálnímu typu politického kapitalismu. V rámci svého zkoumání se věnuje klíčovým otázkám: zda může kapitalismus fungovat bez liberálních institucí a vlády práva; jakým způsobem si autoritářský režim zajišťuje legitimitu; zda dokáže efektivně řídit korupci a kontrolovat propojení politické a ekonomické elity; a nakolik je tento systém dlouhodobě udržitelný a geopoliticky konkurenceschopný. Milanović ukazuje, že zatímco se liberální kapitalismus opírá o demokratické instituce jako zdroj své legitimacy, politický kapitalismus ji zakládá na pragmatických výstupech, především na ekonomickém rozvoji a kolektivním národním prospěchu. Jeho přístup je interdisciplinární: propojuje makroekonomická data (např. růst HDP, nerovnost) s institucionálními a politologickými aspekty, jako je struktura státu, mechanismy fungování byrokratické elity či míra právní nezávislosti. V konečném důsledku vytváří rámec, kterým se snaží nabídnout porozumění nejen současné globální hegemonii kapitalismu, ale i vnitřnímu napětí mezi jeho odlišnými formami.

Milanović svou analýzu podkládá daty a grafy. Využívá přitom jak oficiální údaje čínských úřadů, tak studie mezinárodních institucí, jako je například Světová banka (v níž dříve působil), OECD a další. Kromě známých teoretiků se Milanović opírá i o existující studie, včetně těch vlastních. Příkladem je jeho publikace *Global Inequality: A New Approach for the Age of Globalisation*, která se zaměřuje na globální nerovnosti.¹⁴

---

¹² Tamtéž, s. 34.

¹³ Tamtéž, s. 121-122.

¹⁴ Tamtéž, s. 123.

2.3 Ho-fung Hung

Profesor Hung, politický ekonom a sociolog, čerpá při zkoumání Čínské lidové republiky z těchto dvou disciplín. Doplnuje je o historickou analýzu a světový rámec. Ve své nejznámější práci *The China Boom* propojuje všechny tyto přístupy.¹⁵ V kontextu čínského politicko-ekonomického systému označuje Hung čínský kapitalismus jako „státní kapitalismus“. To může naznačovat vliv myšlenek Vladimíra Lenina, jednoho z mála marxistických teoretiků (vedle Marxe), na něž Hung ve svých textech odkazuje.¹⁶ Při zkoumání dějin kapitalismu v Číně pracuje i s myšlenkami Maxe Webera, pracujíc s jeho známým dílem *Protestantská etika a duch kapitalismu*.¹⁷

Během analýzy role Číny ve světovém systému navazuje Hung na světový teoretiky, jako byli Immanuel Wallerstein a Giovanni Arrighi. Arrighi měl na jeho práci významný vliv, kdy během Hungova studia na přelomu devadesátých a nultých let mu společně s dalšími mentory pomáhal rozvíjet schopnosti analyzovat jevy v historickém a komparativním kontextu.¹⁸ Spolupráce s Arrighim pokračovala, a to například v roce 2003, kdy společně s Ho Fung Hungem publikovali text *Historical Capitalism, East and West* v rámci knihy *The Resurgence of East Asia 500, 150 and 50 Year Perspectives*.¹⁹ V něm se věnovali otázce, jak se evropský státní systém, který byl původně periferní a roztržitý, proměnil v globálně dominantní, a jak se v důsledku toho změnilo postavení Číny, která byla ještě v 18. století jedním z center světové ekonomiky, ale do poloviny 19. století se ocitla na jejím okraji. Zároveň zkoumali proměny východní Asie a zvažovali, zda se světová ekonomika v posledních dekádách nezačíná opět orientovat směrem na Východ. Jejich přístup vycházel z kombinace světového perspektivy a srovnávací historické analýzy, která je Hungovi v jeho pracích vlastní a Čínskou lidovou republiku v *China Boom* zkoumá v podobném interdisciplinárním přístupu. V této knize identifikuje paralely mezi třídní a elitářskou mocenskou dynamikou a zahraniční politikou současné Číny a sinocentrickým tributárním řádem z dob imperiální její éry (dynastie Čching). Značnou část knihy věnuje vývoji čínského kapitalismu a jeho limitům.

---

¹⁵ Ho-fung Hung, *The China boom: Why China will not rule the world* (New York: Columbia University Press, 2016).

¹⁶ Ho-fung Hung, *Clash of Empires: From „Chimerica“ to the „New Cold War“* (Cambridge: Cambridge University Press, 2022), s. 1.

¹⁷ Ho-fung Hung, *The China boom: why China will not rule the world* (New York: Columbia University Press, 2016), s. 5.

¹⁸ Ho-fung Hung, *The China boom: why China will not rule the world* (New York: Columbia University Press, 2016), s. xvi.

¹⁹ Giovanni Arrighi, Takeshi Hamashita a Mark Selden, *The Resurgence of East Asia: 500, 150 and 50 Year Perspectives* (London: RoutledgeCurzon, 2003), s. 259–333.

V historické části čerpá i ze svých předchozích prací, zejména ze své knihy *Protest with Chinese Characteristics*, kde je tato mezitřídní dynamika rovněž pozorovatelná.²⁰

Podstatným „trendem“, důležitým pro kontext Hungovy analýzy vývoje role Čínské lidové republiky ve světovém systému a jejímu vztahu se Spojenými státy americkými, je tzv. „Čimerika“ (překlad autora bakalářské práce).²¹ Jedná se o termín, který zavedli historik Niall Ferguson a ekonom Moritz Schularick k označení období „symbiotického“ vztahu mezi Čínou a USA i jeho následného rozpadu.²² Rozpad tohoto vztahu Hung spojuje se sporem mezi Čínou a Spojenými státy. Zároveň se věnuje rostoucímu „mezi-imperiálnímu konfliktu“, který porovnává s teoriemi imperialismu Vladimira Lenina a ultraimperialismu Karla Kautského.²³ Ve svém výzkumu využívá i odborné články, případové studie, mediální rozhovory, oficiální údaje čínských a amerických úřadů i zprávy mezinárodních organizací, jako je OECD.

---

²⁰ Ho-fung Hung, *Protest with Chinese Characteristics* (Columbia: Columbia University Press, 2011).

²¹ „Ho-fung Hung, *Clash of Empires: From „Chimerica“ to the „New Cold War“* (Cambridge: Cambridge University Press, 2022), s. 30.

²² „The trillion dollar question: China or America?“, The Telegraph, navštíveno 10. května 2025, <https://www.telegraph.co.uk/comment/5424112/The-trillion-dollar-question-China-or-America.html>.

²³ Ho-fung Hung, *Clash of Empires: From „Chimerica“ to the „New Cold War“* (Cambridge: Cambridge University Press, 2022), s. 62.

2.4 John P. Roberts

John Peter Roberts přistupuje k analýze Čínské lidové republiky z trockistické perspektivy. Sympatizuje s Revoluční komunistickou internacionálou (RCI), s níž také spolupracuje. Ta navazuje na tradici čtyř předchozích internacionál.²⁴ Inspiruje se mimo jiné myšlenkami Teda Granta – někdejšího reprezentanta britské sekce 4. internacionály a spoluzakladatele International Marxist Tendency (dnešní RCI). Ve své analýze historie Čínské lidové republiky Roberts v některých otázkách navazuje na Granta – například na jeho tezi, že předrevoluční čínský stát nemohl být rozvíjen imperialismem, v pohledu na charakter Komunistické strany Číny, Mao Ce-tungovi a příkazovacích tendencích stranických vůdců vůči dělníkům.

Roberts není členem RCI, ale jako autor či spoluautor se podílel na některých jejích publikacích. V rámci marxismu se při své analýze Číny opírá především o teorii permanentní revoluce, vypracovanou Lvem Trockým.²⁵ Ve své knize *China: From Revolution to Counter-Revolution* staví tuto teorii do kontrastu s maoistickou adaptací stalinské teorie dvou fází – nepřerušené revoluce – a snaží se prokázat, že právě trockistická analýza nejlépe vysvětluje vývoj Číny od revoluce v roce 1949 až po restauraci kapitalismu.²⁶

Analyzuje historii Číny v kontextu vývoje Komunistické strany Číny, občanské války se stranou Kuomitang, zejména přechodu během revoluce roku 1949 a následnému vývoji směrem k restauraci kapitalistického systému. Jako historik a trockista Roberts aplikuje na čínskou revoluci marxistickou metodu analýzy historie – historický materialismus, přičemž klade důraz na vývoj *třídní dynamiky* a dialektický průběh změn společnosti. Sleduje, jak se měnily výrobní vztahy a třídní struktura Číny a jak tyto změny ovlivnily vývoj *permanentní revoluce* a byrokratického *deformovaného dělnického státu* – společnosti, ve které byla *ekonomická základna* socialistická, ale kde politická *nadstavba* byla pod kontrolou byrokratické kasty. Tato kasta se stala překážkou dalšímu rozvoji revoluce, což vedlo pod tlakem vnitřních rozporů k restauraci kapitalismu. Jak je patrné z používané terminologie, Roberts při popisu deformace dělnického státu a následné kapitalistické transformace vychází

---

²⁴ RCI vznikla v roce 2024 přejmenováním organizace Mezinárodní marxistické tendence (IMT). Ta byla založena Tedem Grantem a Alanem Woodsem po jejich odchodu z Výboru za dělnickou internacionálu (CWI) v roce 1992. Důvodem k tomuto odchodu byla odlišná strategie – Grant prosazoval pokračování politiky „entrismu“, tj. působení a budování tendencí uvnitř britské Labour Party, zatímco vedení CWI se vydalo cestou budování nové Socialistické strany, izolovaně od politiky entreismu. IMT pokračuje v tradicích Grantova přístupu a v roce 2024 se přejmenovala na RCI, aby jasněji vyjádřila svůj revoluční a komunistický charakter.

²⁵ Lev Trockij, *Co je permanentní revoluce?* (Praha: J. W. HILL, 2000).

²⁶ John P. Roberts, *China: From Permanent Revolution to Counter-Revolution* (London: WellRed Books, 2016), s. 417-427.

ze závěrů Lva Trockého, jak byly formulovány v jeho díle *Zrazená revoluce*.²⁷ V této práci Trocký analyzuje, jak se sovětský dělnický stát – navzdory socialistickému vlastnictví – postupně byrokraticky deformoval, až se stal nástrojem k zachování privilegií úřednické vrstvy, čímž bránil dalšímu revolučnímu rozvoji.²⁸

Roberts se konceptu permanentní revoluce věnuje ve většině svých prací, často ve spolupráci s dalšími autory z RCI. Tento koncept uplatňuje i v analýze revolucí v Latinské Americe, například v knize *Permanent Revolution in Latin America*.²⁹ Tato teorie, formulovaná původně Lvem Trockým, vychází z předpokladu, že národně buržoazní revoluce v zemích s nevyřešenými buržoazně-demokratickými úkoly nemůže zůstat v této fázi, ale musí přejít do pokračující socialistické transformace pod vedením dělnické třídy. Roberts tuto koncepci uplatňuje ve svém výkladu revolučních procesů v Číně i Latinské Americe, přičemž navazuje nejen na Trockého, ale i na pozdější reinterpretační této teorie, zejména v pracích Teda Granta či dalších autorů sdružených v rámci tradice Čtvrté internacionály.

Ve své analýze čínské ekonomiky Roberts čerpá z marxistické politické ekonomie, jak ji vypracoval Karl Marx. Sleduje přechod Číny ke kapitalismu a zároveň využívá Leninovu teorii imperialismu k popisu novodobé čínské ekonomiky a jednání Číny navenek. Pracuje s koncepty jako je prvotní akumulace kapitálu, monopolizace trhu, vykořisťování a další. Důležitou složkou jeho práce je třídní dynamika, včetně postavení společenských tříd v čínské společnosti a pracovně-právním postavení dělníků.

Významnou pozornost věnuje rovněž postavení žen v čínské společnosti a čínské ekonomice, kdy zkoumá, jak kapitalistická restaurace ovlivnila pracovní podmínky žen a jejich roli v rodinném i veřejném životě, zejména jejich práva. S otázkou ženských práv a rolí ve společnosti i revolucích pracuje zejména ve své nejnovější historické práci *Women, Family and the Russian Revolution*, jejímž je spoluautorem.³⁰ Opírá se nejen o klasické marxistické

---

²⁷ John P. Roberts, *China: From Permanent Revolution to Counter-Revolution* (London: WellRed Books, 2016), s. 341.

²⁸ Trockistický pojem „deformovaný dělnický stát“ označuje formu společnosti vzniklé v SSSR po proletářské revoluci, vystavené izolaci po porážkách revolučních hnutí po 1. světové válce a únavě pracujících sovětských mas po občanské válce. Pro takový stát je charakteristická formálně socialistická ekonomická základna (vlastnictví výrobních prostředků), nicméně politická nadstavba (řízení společnosti) není ovládána samotnou dělnickou třídou, ale byrokratickou kastou. Trocký tento stav označuje za byrokratickou deformaci revoluce, kdy stát sice není kapitalistický, ale zároveň není ani demokraticky řízený pracujícími.

²⁹ John Peter Roberts, Jorge Martín, *Permanent Revolution in Latin America* (London: WellRed Books, 2018).

³⁰ John P. Roberts, *Women, Family and the Russian Revolution* (London: WellRed Books, 2023), s. 341.

teoretiky a současné trockisty jako Ted Grant, ale také o historiky zaměřené na čínské dějiny, odborné články a zprávy mezinárodních organizací, jako jsou MMF či OBSE.

2.5 Porovnání východisek autorů

Všichni autoři, jejichž analýzy Číny tato práce zkoumá, využívají interdisciplinárního přístupu, v němž kombinují různé společenskovední disciplíny. Tento přístup s sebou přináší jak výhody, tak nevýhody. Výhodou tohoto přístupu je, že umožňuje nabídnout širší pohled na fungování čínského režimu a ukázat, jak konkrétní jev ovlivňuje více oblastí — například čínský ekonomický růst. Možné riziko tohoto přístupu spočívá v tom, že při snaze propojit různé perspektivy může být některá z nich nedostatečně rozpracována. Nejedná se tedy o to, že by interdisciplinarita nutně vedla k povrchnosti, ale že její úspěšnost závisí na schopnosti propojené přístupy skutečně udržet v analytické hloubce.

Nedostatky v tomto přístupu se podle autora této práce neprojevují v analýze Ho-Fung Hunga a Branka Milanoviće, kteří se pohybují především v rámci politické ekonomie a světosystémové teorie. Jejich analýzy vycházejí z odborných publikací a článků a zůstávají v hranicích jejich odborného působení. Stein Ringen naproti tomu přistupuje k čínskému režimu z pozice politického teoretika. Ve své analýze se soustředí především na podobu politické moci a institucionální logiku čínského státu, přičemž ekonomickým věnuje podstatně menší prostor. Dále je možné, že jeho rozsáhlý přístup vede poté v oblasti teorií autoritářství k nedostatečné opoře o klíčové teoretiky. V této oblasti při popisu Číny Ringen užívá nejznámějšího pojetí totalitarismu v podání Hannah Arendtové. Dále již nečerpá a nehledá „oporu“ u teoretiků autoritářských teorií a tranzicí režimů – mezi které náleží i Juan Linz. Namísto toho přichází s vlastním novým termínem pro označení čínského režimu – „*kontrolkracie*“. Tento pojem navíc zůstává ve výsledku vágně definován a Ringen jej nekomparuje s jinými, ve společenskovedním diskurzu etablovanými koncepty, čímž chybí jasné vymezení vůči existujícím pojmům.

John Peter Roberts se pohybuje čistě v hranicích marxistické analýzy, což může působit jako výhoda ve srovnání s ostatními autory. Jeho analýza zahrnuje rozsáhlé historické období a snaží se jej uchopit v jednotném teoretickém rámci. V důsledku toho se v některých částech své analýzy dopouští zobecnění, která by si mohla zasloužit hlubší rozpracování – byť je zřejmým cílem knihy systematická interpretace vývoje čínského režimu z marxistické perspektivy.

Pro některé autory představuje výhodou zkušenost z jejich předchozích prací o Číně, či alespoň přenesených zkušeností ze zkoumání ostatních států. U Hunga lze vidět využívání jeho předchozích analýz, zabývajících se přímo Čínou, zejména v jeho zájmu o období říše Čching.

Z tohoto období odvozuje paralely, například tzv. sinocentrismus a jeho vliv na čínské sousedy. Zkoumá také vývoj a rozdíly mezi období Čching a současností. Podobně jsou na tom jeho další paralely s říší Čching, kde si všímá paternalistické politiky vůči společenským třídám. Branko Milanović těží ze svých dlouhodobých výzkumů globálních nerovností, včetně těch čínských, které uplatňuje i ve svých novějších pracích. Ve srovnání s Hungem však jeho zkušenosti s Čínou nejsou tak rozsáhlé. Stein Stein Ringen při své politologické a komparativní práci využívá zkušenosti z předchozího výzkumu tranzice jihokorejského režimu. Zkušenosti s analýzou jihokorejského režimu využívá Ringen i při srovnání s Čínou. Jeho dřívější zájem o vztah mezi státem a občanem, zejména o kontrolní mechanismy demokratických režimů, mu poskytuje rámec i při zkoumání čínského systému. Nicméně konkrétně v oblasti Číny jsou jeho předchozí práce dost omezené. V této kategorii má dle autora práce největší nevýhodu Roberts, který se tématu Číny, ale ani jejích asijských sousedů (pokud pomineme SSSR) ve svých dalších pracích nevěnoval. Užívá zde ale zkušeností ze svých historických prací, zejména pak ty zaměřené na teorii permanentní revoluce a rovněž i zkušenosti se Sovětským svazem a jeho tranzicí ke kapitalismu.

Všichni autoři pracují s odbornou literaturou a zprávami mezinárodních organizací, a zároveň se opírají o myšlenky významných politických a ekonomických teoretiků. Hung a Milanović, oba přední političtí ekonomové, vycházejí z podobných teoretických základů, kdy Hung na Milanoviće místý i v případě Číny odkazuje. Ve svých pracích propojují svá východiska s myšlenkami teoretiků, jako jsou Max Weber či Karl Marx. Zároveň využívají i koncepty moderních teoretiků, například Giovanniho Arrighiho. Výhradně z marxistických konceptů, a to jak v ekonomii, tak v politice, vychází Roberts. Roberts a Hung sdílejí podobný pohled na Čínu jako imperialistickou velmoc. Tento náhled vychází z Leninovy teorie imperialismu, formulované v díle *Imperialismus jako nejvyšší stádium kapitalismu*. Robertsova práce nevychází z ne-marxistických teoretiků (jako je třeba Weber), což může působit jako jisté omezení. Zároveň to však svědčí o konzistentní aplikaci marxistického přístupu. Stein Ringen je však jediný, kdo ve své práci užil i primárních zdrojů – svých nejmenovaných přátel, známých i kolegů z Číny a sebe, což jeho práci dodává osobitější náhled a nabízí unikátní východisko mezi vybranými autory.

Výběr autorů ukázal jednu z podstatných nevýhod u této práce, a tou jsou omezené zdroje u odborníků jako je Stein Ringen a John Peter Roberts. Oba autoři se věnovali Číně pouze v jedné zásadní publikaci, což staví jejich výzkumná východiska do určité nevýhody, zejména ve srovnání s publikacemi a komentáři k současnému dění ze strany Hunga a

Milanoviće. Zatímco Ho-fung Hung a Branko Milanović do dnešních dnů publikují a rozšiřují své analýzy, které tato práce obsahuje, nelze totéž říci o Ringenovi a Robertsovi. Každopádně autor této práce shledává jejich díla natolik významná, že je považuje za přínosná pro tuto práci, i proto, že každé z nich i ve stejně zkoumaných kategoriích přináší své unikátní závěry. Další z nevýhod pramenících z výběrů autorů je, že analýza Hunga se zaměřuje primárně na vnější působení Číny, čemuž odpovídají i jeho východiska.

3 Vnitřní politika

3.1 Stein Ringen

3.1.1 Kontrola, jako primát všeho

Kontrola je ústředním prvkem Ringenovy analýzy čínského režimu a pro její všudypřítomnost označuje čínský režim za „kontrolkracii“. Samotný důvod k jejímu uchování Ringen datuje k pádu Sovětského svazu, který byrokraté čínské státostrany považovali za vzor a jenž Ringen popisuje jako „třetí strašidlo“ čínských vůdců.³¹ Ringen je toho názoru, že si z této události vzali čínští vůdci dvojí ponaučení: Museli nejen nadále udržovat kontrolu, ale také k ní přidat hmatatelnou odměnu čínským občanům v podobě ekonomického růstu.³² Absence kombinace těchto dvou prvků byla dle jeho názoru pro čínské vůdce primární příčinou pádu sovětského režimu.³³ Existuje zde tedy určitý symbiotický vztah, ve kterém, jelikož je legitimita v přímém vztahu s kontrolou, by absence jednoho znamenala omezení výkonu druhého.

V čem ale spočívá zdroj samotné této legitimacy? Ringen odpověď spatřuje v ekonomickém růstu Číny – konkrétněji v možnostech, které se od něho odvíjí: Svoboda podnikání, možnost obohatit se a u starších Číňanů i pocit, že „se nikdy neměli tak dobře“.³⁴ Pro Ringena legitimita však nemůže být v systému státostrany zajišťována pouze ze strany běžných obyvatel. Sama souvisí a musí souviset i s kontrolním mechanismem. Svoji myšlenku vysvětluje následovně: „Podnikatelská třída potřebuje být uplácena vyhlídkami, že zbohatne,“ dodávajíc, že tato třída musí být „uplácena přístupem k požitkům a ziskům z korupce“.³⁵

Pokud je legitimita zajištěna, vyvstává otázka: Zakládá se i na souhlasu ovládaných? Podle Ringena nikoli, dokonce ani ze strany samotných byrokratů. Sám ji považuje za „Achillovu patou režimu“ a za důvod k hrubé „diktátorské kontrole“.³⁶ V podstatě by se dal tento vztah přirovnat k formě transakce: Státní aparát vykonává službu, kdy prodává ubývající komoditu za určitou míru poslušnosti svých poddaných a za podpory kontrolního mechanismu, který stimuluje absenci souhlasu. Kontrola je v čínském režimu přítomná dlouhodobě. Podle Ringena však sehrává klíčovou roli pod současným vedení prezidenta Si Ťin-pchinga, který její podobu výrazně proměnil – především tím, že koncentruje stále větší množství byrokratické

---

³¹ Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 20.

³² Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 20.

³³ Tamtéž, s. 20.

³⁴ Tamtéž, s. 96.

³⁵ Tamtéž, s. 194.

³⁶ Tamtéž, s. 97.

moci ve svých rukou, přičemž tento vývoj vede k odklonu od dřívějších principů kolektivního vedení.³⁷ V ekonomické sféře se kontrola projevuje nejen ve státních podnicích, ale jak Ringen dodává, tak i v soukromých společnostech. Do těchto společností může státostrana zasahovat prostřednictvím schvalování jejich rozhodnutí, případně i jejich uzavíráním – a to vše skrze stranické orgány.³⁸

Jelikož je podle Ringena Čína diktátorským režimem, vyvstává otázka: Jakou moc mají její represivní složky? Ringen si i této oblasti všímá a mimo jiné Čínskou lidovou republiku označuje za policejní stát.³⁹ Svůj názor dokládá rozsáhlými pravomocemi policie a armády, které jim umožňuje samotná struktura kontrolního mechanismu. Za základní prostředky považuje Ringen různé formy násilí, uplatňované bezpečnostními složkami, armádou i soudy.⁴⁰ Násilí může mít podobu méně brutální, jako zastrasování či vězení anebo více brutální – mučení, bití, vraždy.⁴¹

Čínský režim disponuje i „měkkými formami“ násilí a kontroly. Mezi takové Ringen řadí i kontrolu a cenzuru nad médii i internetem.⁴² Podle Ringena je v čínském režimu nebezpečné účastnit se politických aktivit či působit v občanských organizacích, kdy i právníci bývají zadržováni na základě nejasných obvinění.⁴³ Kontrola a měkké formy represe se po nástupu Si Ťin-pchinga rozšířily i mimo digitální prostor. Ringen upozorňuje, že nevládní organizace mohly v Čínské lidové republice dlouho působit bez výraznějších omezení. To se změnilo v roce 2015, kdy režim prezidenta Si Ťin-pchinga přijal restriktivní předpisy, které jejich činnost zásadně omezily.⁴⁴ Kontrola probíhá ale i na úrovni každého jednotlivce. Sběr informací představuje jednu ze základních funkcí režimní kontroly. Ringen poukazuje na to, že kromě domácí populace jsou sledováni i čínští občané žijící v zahraničí – od dělníků až po studenty.⁴⁵

Jakých podob nabývá cenzura, které podléhají média i kulturní instituce? Ringen uvádí, že média i muzea podléhají přísné cenzuře, která se týká konkrétních výrazů a slovních spojení, kdy obě tyto instituce musí před vysíláním nebo výstavou získat povolení od úřadů.⁴⁶

---

³⁷ Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 31.

³⁸ Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 34-35.

³⁹ Tamtéž, s. 95.

⁴⁰ Tamtéž, s. 95.

⁴¹ Tamtéž, s. 95.

⁴² Tamtéž, s. 95.

⁴³ Tamtéž, s. 138.

⁴⁴ Tamtéž, s. 137.

⁴⁵ Tamtéž, s. 137.

⁴⁶ Tamtéž, s. 153-154.

Podobná cenzura platí i pro internet. Její výkon zajišťuje Státní internetová informační kancelář, která spadá pod tzv. Hlavní bezpečnostní internetovou skupinu, v jejímž čele stojí samotný prezident Si Ťin-pching.⁴⁷ Překvapivě se i Ringen sám stal příkladem oběti cenzury, kterou analyzuje. Pod vedením prezidenta Si Ťin-pchinga totiž cenzura zesílila také v akademické obci a dalších oblastech vzdělání, kdy v souvislosti s ní nemohly být Ringenovy práce v Číně publikovány z „politických důvodů“.⁴⁸ Školy jsou ovlivňovány státostranickou ideologií a je na ně vyvíjen tlak prostřednictvím státostranických orgánů i médií.⁴⁹ Ringen upozorňuje také na tzv. „vzdělávací kampaně“, které jsou součástí kontrolního systému.⁵⁰ Tyto kampaně cílí nejen na studenty, ale i na byrokraty, kterým jsou důsledně předávány osnovy naplněné ideologickou propagandou, přičemž dle Ringena podobné kampaně probíhají i v rámci ozbrojených sil.⁵¹

3.1.2 Meritokracie ve státostraně i společnosti

Důležitou součástí kontrolního mechanismu Čínské lidové republiky je motivace státostranických byrokratů. Ringen toto demonstruje na systému hodnocení výkonů, kterému činitelé podléhají a který je součástí jejich kariérního růstu či degradace.⁵² Nejdůležitějším kritériem společným pro všechny je schopnost udržet pořádek, což motivuje činitele k důslednému dohledu a kontrole.⁵³ Jelikož jsou však součástí transakce „možnosti z ekonomického růstu za legitimitu“ i běžní občané, nejsou to pouze státostraničtí činitelé, kdo je v rámci kontroly hodnocen. Ringen tuto formu hodnocení rozvíjí na příkladu složky zvané *tang-an*, která je zakládána každému občanovi již od druhého stupně základní školy.⁵⁴ Tato složka obsahuje různé osobní údaje – od vzdělání, přes zdravotní stav až po politické aktivity. Tyto informace výrazně ovlivňují budoucnost jednotlivců, například možnost získat práci nebo vstoupit do Komunistické strany, přičemž samotným občanům však do jejich složky přístup umožněn není.⁵⁵ Současný režim navíc učinil v rámci utužení kontroly další krok – osobní složky sloučil s elektronickým systémem společenského kreditu, který představuje další formu hodnocení obyvatel.⁵⁶

---

⁴⁷ Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 157.

⁴⁸ Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 161.

⁴⁹ Tamtéž, s. 161-162.

⁵⁰ Tamtéž, s. 163.

⁵¹ Tamtéž, s. 163.

⁵² Tamtéž, s. 148.

⁵³ Tamtéž, s. 148.

⁵⁴ Tamtéž, s. 149.

⁵⁵ Tamtéž, s. 149.

⁵⁶ Tamtéž, s. 150.

3.1.3 Korupce a protikorupční kampaň

Ze svého zkoumání kontroly v Čínské lidové republice Ringen vyvozuje několik závěrů:

1. Systém kontroly funguje;
2. Stát je do určité míry na ústupu, zejména v soukromém podnikatelském sektoru;
3. Státostrana prodloužila svůj dosah a vliv;
4. I přes občasné násilí se forma kontroly změnila z „přímého státního dirigování“ na „subtilní systém nepřímé kontroly“.⁵⁷

Ringen za jeden z problémů režimu považoval legitimitu, kterou si režim kupuje, aniž by měl skutečný souhlas svých občanů, což musí kompenzovat svojí kontrolou. S tímto monolitním systémem kontroly jsou však spojeny i závažné problémy. Tím hlavním je podle Ringena všudypřítomná korupce – od nejvyšších úředníků přes místní vlády, soudce, policii až po běžné zaměstnance, jako jsou učitelé či lékaři. Zkrátka v celé společnosti. Ringen rozlišuje více typů korupce. Zmíněné příklady „drobné“ korupce se s rostoucím postavením proměňují a rozšiřují – včetně způsobů a oblastí, za které se úplatky poskytují.⁵⁸

Jak s tímto procesem souvisí meritokratický princip, na němž je systém kontroly postaven? Ringen si všímá, že právě kvůli meritokratickému uspořádání, kde o hodnocení rozhodují vyšší byrokraté, dochází k tomu, že vojenské hodnosti a úřední postupy často získávají ti, kdo svému nadřízenému nabídnou nejvíc.⁵⁹ Korupce ale nemíjí ani stranickou strukturu v komunistické straně. Kvůli její provázanosti se státem a meritokratickým systémem je běžné, že se funkce dají koupit či prodat.⁶⁰ Za nejvyšší kategorii korupce považuje Ringen „zpronevěru státu na nejvyšší úrovni“.⁶¹ Ta se může projevat spekulacemi se státními podniky („zombie firmami“), smluvním obchodováním, či pronájmem státní půdy.⁶² Další formou jsou veřejné zakázky na infrastrukturní projekty, které získávají ti, kdo nabídnou nejvyšší úplatek správnému úředníkovi.⁶³ Tato nejtěžší korupce zaznamenala enormní „boom“ zejména po zavedení stimulačního balíčku po krizi v roce 2008.⁶⁴

---

⁵⁷ Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 196.

⁵⁸ Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 48.

⁵⁹ Tamtéž, s. 48.

⁶⁰ Tamtéž, s. 111.

⁶¹ Tamtéž, s. 49.

⁶² Tamtéž, s. 49.

⁶³ Tamtéž, s. 49.

⁶⁴ Tamtéž, s. 49.

A jaké jsou důsledky takového „obchodu“? Ringen uvádí možná nejextrémnější příklad, kdy podle odhadu společnosti Emerging Advisors Group mohla být po roce 2008 zpronevěřena částka až jeden bilion dolarů.⁶⁵ Podle Ringena endemická korupce, která prostupuje celý systém čínské státostřany, vytvořila podmínky pro vznik nové, mocné „oligarchické třídy“ úředníků a podnikatelů.⁶⁶ Tato skupina parazituje na státním aparátu a současně se stává konkurencí samotnému vedení státu.⁶⁷ Jak na tuto konkurenci režim zareagoval? Podle Ringena se jí postavilo až vedení prezidenta Si Ťin-pchinga po roce 2012, přičemž se tehdy prezident rozhodl čelit i svým politickým oponentům, kdy proti oběma cílům začal využívat protikorupční kampaň jako zbraň.⁶⁸

Ringen tématu protikorupční kampaně věnuje zvláštní pozornost. Různá protikorupční opatření byla zaváděna i předchozími vládnoucími administrativami, ale zdaleka ne v takovém rozsahu. To, že se jedná o zcela novou a významnou charakteristickou vlastnost režimu prezidenta Si Ťin-pchinga, svědčí i samotná pozornost, kterou Ringen otázce věnuje. Prezident Si Ťin-pching přikládá samotné kampani velkou důležitost, a proto jejím řízením pověřil jednoho ze svých nejbližších spojenců Wang Čchi-Šana, který byl v době svého nasazení členem Stálého výboru Politbyra.⁶⁹

Dá se kampaň považovat za úspěšnou? Podle Ringena z hlediska způsobu její organizace ano. Kampaň spadá pod správu ústředních orgánů. V praxi to znamená, že místní úřady nemají možnost chránit své úředníky – jako by tomu bylo v případě, když by kampaň vedly samy.⁷⁰ Za projev její efektivitě Ringen považuje i to, že běžní obyvatelé mají nyní snazší přístup ke službám, které dříve často vyžadovaly úplatek.⁷¹ A jaké jsou podle Ringena hlavní neúspěchy kampaně? Za klíčový nedostatek považuje její omezenost, která je daná samotnou strukturou systému. Podle něj byla kampaň „zaměřena spíše jen na špatné chování než na celý systém,“ protože „celkový systém nebyl přebudován tak, aby se stal více odolným proti korupci.“⁷² Je však otázkou, zda je vůbec možné systematicky uplatnit potírání korupce, aniž by si režim Si Ťin-pchinga proti sobě nepoštval úředníky. Ringen má za to, že režim Čínské

---

⁶⁵ Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 51.

⁶⁶ Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 52.

⁶⁷ Tamtéž, s. 52.

⁶⁸ Tamtéž, s. 52.

⁶⁹ Tamtéž, s. 131.

⁷⁰ Tamtéž, s. 131.

⁷¹ Tamtéž, s. 131.

⁷² Tamtéž, s. 132.

lidové republiky „nemá žádné loajální sluh“ a že může úředníkům vládnout pouze skrze odměny – systémové úplatky.⁷³

Je to právě tento systém, připravující vhodnou půdu pro všudypřítomnou korupci, který může být použit jako zbraň v rámci „vnitrostátostranických“ bojů.⁷⁴ Ringen například uvádí, že „vysocí činitelé a úředníci, kteří byli až doposud za korupci postiženi, soustavně nepocházejí ze Si Ťin-pchingova tábora ani z chráněného okruhu princátek“.⁷⁵ Pro Ringena představuje tato „zbraň“ prostředek k upevnění moci a odstranění odpůrců režimu. Cílem jsou nejen zástupci „oligarchického komplexu“ na vysokých pozicích, ale i renegátské „vlády místních hospodářských mocipánů“, které představují riziko mocenské konkurence.⁷⁶ Tento tlak je podle Ringena obzvláště silný v době zpomalujícího růstu, kdy si elity „nemohou dovolit nějaké plýtvání v masovém měřítku“ a zároveň požadovat legitimitu – často i navzdory vlastnímu protiprávnímu jednání.⁷⁷

3.1.4 Komunistická strana Číny

Optikou kontroly nahlíží Ringen na státostranu obecně a Komunistickou stranu Číny konkrétně. Komunistická strana Číny má podle Ringena vedoucí místo ve státostraně a jejím kontrolním mechanismu, jelikož je to právě ona, která určuje cíle a vykonává dohled nad společností pro vykonávání jí stanovené linie.⁷⁸ Důležitým aspektem jejího fungování je všudypřítomnost – konkrétněji její přítomnost v každé vládní organizaci, vojenské jednotce, školství i společenské organizaci. Bylo to právě v roce 2015, kdy Politbyro pod vedením prezidenta Si Ťin-pchinga vydalo rozhodnutí o zřízení stranických buněk ve všech takovýchto organizacích, což dává Komunistické straně Číny důležité postavení v Ringenově pojetí Čínské lidové republiky jakožto „kontrolkracie“.⁷⁹ Strana svůj dohled posiluje prostřednictvím různých mechanismů (například práva veta) které slouží k udržení stability a předcházení možným otřesům.⁸⁰

Lze ale Komunistickou stranu Číny stále považovat za komunistickou? Ringen tuto otázku zkoumá nepřímo, skrze analýzu složení strany a změn, které v ní proběhly. Ringen poukazuje na proměnu strany z dělnicko-rolnické organizace na stranu privilegovaných, včetně

---

⁷³ Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 133-134.

⁷⁴ Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 134-135.

⁷⁵ Tamtéž, s. 134.

⁷⁶ Tamtéž, s. 135.

⁷⁷ Tamtéž, s. 134-136.

⁷⁸ Tamtéž, s. 101-102.

⁷⁹ Tamtéž, s. 107.

⁸⁰ Tamtéž, s. 103.

podnikatelů, kteří dnes zaujímají vedoucí pozice.⁸¹ Například v roce 2014 se ze 2 900 delegátů Všečínského shromáždění účastnilo 86 multimilionářů.⁸² Vedení samotné strany je organizováno a centralizováno směrem vzhůru, kdy v nejvyšší pozici stojí úřady prezidenta a generálního tajemníka, které dnes zastává Si Ťin-pching.⁸³ Avšak centralizace strany nutně neznamená její jednotu. Strana je podle Ringena rozdělena do soupeřících frakcí, které vycházejí z odlišných zájmů, což poté vede k jejich vzájemnému soupeření (užívání protikorupční kampaně proti oponentům).⁸⁴

I přes tuto soupeřivou náтуру si Ringen všímá, jak byl však současný prezident Si Ťin-pching schopen akumulovat ve svých rukách největší moc od dob Mao Ce-tunga, začínajíc převzetím kontroly Ústřední vojenské komise (nejvyššího stranicko-vojenského orgánu), čímž se stal v novodobé historii Číny prvním generálním tajemníkem, který získal pod vlastní kontrolu i samotnou armádu.⁸⁵ Významně byla posílena role Ústřední disciplinární komise, která dohlíží na dodržování stranické linie mezi kádry. Od roku 2014 se jí podřizují i disciplinární orgány na nižších úrovních, což podle Ringena přispělo k bezprecedentní síle Si Ťin-pchingovy protikorupční kampaně.⁸⁶ Od roku 2013 stojí prezident Si Ťin-pching také v čele nově zřízených výborů, které dle Ringena významně upevnily jeho pozici – Výboru národní bezpečnosti, Vedoucí skupiny Ústředního výboru pro reformu, Výboru pro internetové informace a bezpečnost a Výboru pro vojenskou reformu.⁸⁷

Může mít tato koncentrace moci a všudypřítomnost strany negativní dopady i na ni samotnou? Pro Ringena je to právě všudypřítomnost strany, postavené na kádrovém principu, vyhodnocování do detailů a odměňování výsledků, co má pro režim silně negativní aspekt. Výsledkem je rozsáhlá korupce i uvnitř samotné strany, přičemž kromě prodávání funkcí, podobně jako u státních úředníků, dochází také k podáváním záměrně zkreslených nebo nepravdivých informací.⁸⁸ Čím strana legitimizuje svou moc? Jelikož se strana nemůže úplně sama odkazovat na zajišťování ekonomického růstu, musí dle Ringena vlastní existenci

---

⁸¹ Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 103-104.

⁸² Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 103-104.

⁸³ Tamtéž, s. 105.

⁸⁴ Tamtéž, s. 104-105.

⁸⁵ Tamtéž, s. 104-105.

⁸⁶ Tamtéž, s. 106.

⁸⁷ Tamtéž, s. 106-107.

⁸⁸ Tamtéž, s. 111-112.

opodstatnit jinak, a to prostřednictvím ideologie – musí mít důležitý účel k legitimizování své moci.⁸⁹

3.1.5 Role ideologie

Čínský stát nevykonává podle Ringena kontrolu pouze v „technických“ oblastech, ale i ve sféře myšlení. Z jeho analýzy vyplývá, že Čínská lidová republika není „neideologickým“ státem, jelikož i Komunistická strana odvozuje základy své legitimacy (a nároků poslušnosti vůči ní) od kontinuity v marxismu-leninismu, maoismu, Tengovy politiky a dalších.⁹⁰ To lze spatřovat nejen z toho, o čem samotní vůdci mluví, ale z přítomnosti ideologického jazyka v samotných zákonech.⁹¹ Ringen o samotném prezidentovi Si Ťin-pchingovi prohlašuje, že „není ničím, jestliže není ideologický v jazyce a činech,“ a že samotný stát „vládne silou narativu o dějinách a osudu“.⁹² Před nástupem Si Ťin-pchinga dominoval ideologický narativ sociálního státu známý jako „harmonická společnost“.⁹³ Podle Ringena však tento koncept nutně selhal, protože neodpovídal realitě tehdejší čínské společnosti (narůstající nerovnosti), a musel být nahrazen jiným ideologickým rámcem.⁹⁴

Ringen onu novou ideologii, která nahradila „harmonickou společnost“, spojuje s nástupem prezidenta Si Ťin-pchinga.⁹⁵ Tato ideologie, známá jako *čínský sen*, rámuje současnou podobu jeho režimu.⁹⁶ Tento nový „příběh“ ospravedlňuje jednání charakteristické právě pro období vlády nové administrativy – od reformy a státní kontroly, přes korupci až po represii.⁹⁷ Jádrem této ideologie je vztah mezi státem a lidem, vycházející z propojení „národní velikosti a štěstí individua“. Tento koncept, stavící jednotu mezi jedincem a národem na národní síle, považuje Ringen za fašistický „ve svém jádru“.⁹⁸ Nejedná se přitom o pouhý prázdný narativ v propagandistických brožurách. Jak Ringen upozorňuje, tato ideologie je šířena celým systémem – od strany, přes média až po povinné politické vzdělávání na všech vysokých školách.⁹⁹

---

⁸⁹ Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 77.

⁹⁰ Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 201.

⁹¹ Tamtéž, s. 90.

⁹² Tamtéž, s. 202.

⁹³ Tamtéž, s. 91.

⁹⁴ Tamtéž, s. 91.

⁹⁵ Tamtéž, s. 92.

⁹⁶ Tamtéž, s. 92.

⁹⁷ Tamtéž, s. 92.

⁹⁸ Tamtéž, s. 243-244.

⁹⁹ Tamtéž, s. 242.

3.1.6 Nerovnosti – nástroj vládnutí

Stein Ringen se ve své analýze Číny věnuje také otázce nerovností. Nerovnosti lze v analýze Ringena spatřit v samotné oblasti sociálních služeb. Ringen líčí, jak režim záměrně udržuje sociální nerovnosti, aby rozdělil společnost a snadněji ji vládl – podle zásady rozděl a panuj.¹⁰⁰ Jako důkaz uvádí privilegia, která mají členové strany a armády. Státostranickým byrokratům a příslušníkům armády jsou poskytovány lepší, často bezplatné zdravotní služby a speciální sociální dávky.¹⁰¹ Naopak dělníci-migranti z různých provincií jsou diskriminováni systémem *hukou**, který sabotuje solidaritu mezi městskými a venkovskými zaměstnanci.¹⁰² Chudí Číňané jsou pak ve výsledku v tomto systému nerovností na nejhorších příčkách (a to i horší dostupností ke vzdělání či zdravotní péči), kdy v podstatě za vše platí více než ostatní a stát si od nich proporcionálně i více bere.¹⁰³ Přestože je podle Ringena toto rozdělení do určité míry podmíněno ekonomickým růstem, upozorňuje, že rozsáhlé nerovnosti ve výsledku činí společnost křehkou.¹⁰⁴ Režim proto musí tuto křehkost kompenzovat propracovaným systémem kontroly.¹⁰⁵

3.1.7 Budoucí scénáře

Ze své analýzy Číny vyvozuje Ringen pět vývojových scénářů, kterým se čínský režim bude ubírat: 1) Nejpravděpodobnějším scénářem je podle Ringena pokračování dosavadní reformní kontinuity pod systémem kontroly.¹⁰⁶ Tento vývoj může být doprovázen dalším ekonomickým růstem a případným udržením kolektivního vedení, i když si Ringen zároveň uvědomuje riziko dalšího utužení kontroly.¹⁰⁷ 2) Dalším scénářem je zánik režimu v důsledku narušení stability, která je podle Ringena vystavěna na křehkých základech, kdy mezi rizikové faktory patří: Zpomalení ekonomiky, přetrvávající oligarchická struktura, dluhová krize, vojenský převrat nebo válka.¹⁰⁸ Nicméně tento scénář neklasifikuje jako pravděpodobný, protože má Čína dobře stavěný kontrolní mechanismus i „fiskální politiku“, díky čemuž se režim dokáže adaptovat.¹⁰⁹

---

¹⁰⁰ Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 190.

¹⁰¹ Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 174-180

* Každému obyvateli je v místě jeho narození či vyrůstání přidělena registrace, která přetrvává do konce života, čemuž odpovídají i práva, která jsou příslušné oblasti *hukou* stanovena – obyvatel venkova tedy má odlišné *hukou* nežli obyvatel města.

¹⁰² Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 174-180

¹⁰³ Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 187-188.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 39 a 231-232.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 39 a 231-232.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 236-237.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 236-237.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 237-238.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 238.

3) Jiným ze scénářů je nastolení utopie, kdy by se čínský režim dostal ke svým oficiálně deklarovaným cílům, kdy jej však Ringen označuje za nepravděpodobný kvůli hluboce zakořeněným problémům, jako jsou například sociální nerovnosti.¹¹⁰ 4) Jako čtvrtý scénář považuje Ringen demokratizaci Číny, kterou nepovažuje za zcela nemožnou a hovoří o možnosti jakéhosi vlastního druhu demokracie, která by se z vesnic mohla přenést na celý systém.¹¹¹ I přes uznání takové možnosti je však Ringen toho názoru, že Čína směřuje opačným směrem a proto tento scénář nepovažuje za pravděpodobný.¹¹²

5) Poslednímu – pátému a podle Ringena jednomu z nejpravděpodobnějších, scénářů – věnuje Ringen největší pozornost, jelikož se jedná o možný vývoj Číny k fašistickému státu. Tento svůj scénář Ringen odůvodňuje několika body:

1. Přítomností silného státu provázaného i s armádou,
2. koncentrací moci v rukách silného vůdce (prezidenta Si),
3. přítomností a posílením cenzury,
4. silnou, masovou propagandou a ideologií silného vůdce.¹¹³

Z těchto aspektů Ringen klade největší na ideologii a silný stát, které se podle něj zrcadlí v projektu *čínského snu*, kdy tento narativ propojuje národní velikost a sílu s individuálním štěstím jednotlivce.¹¹⁴ Ringen v této ideologii vidí prvky fašismu, protože je podle jeho názoru schopná legitimizovat i válku jakožto „dobro“ pro národ.¹¹⁵ Tato idea byla šířena celým státostranickým aparátem, včetně škol. Je to právě samotná absence individua – „neexistující autonomie jedince“ – která je podle Ringena v rozporu s osvíceneckou tradicí „dobra pro každého muže a ženu“, přičemž upozorňuje, že to byli právě fašisté, kteří stáli proti osvícenství.¹¹⁶ Ringen dochází k závěru, že pokud v systému chybí prostor pro individuální zájmy (jelikož jsou sloučené s národním), nemůže existovat legitimní odpor.¹¹⁷ Jediným uznávaným „dobrem“ je v tomto pojetí zájem národa reprezentovaný státem. A pokud stát rozhodne o válce, nelze jí podle této logiky odporovat.¹¹⁸

---

¹¹⁰ Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 238-239.

¹¹¹ Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s.239-240.

¹¹² Tamtéž, s. 240.

¹¹³ Tamtéž, s. 240-246.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 240-246.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 240-246.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 240-246.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 244.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 244.

3.2 Branko Milanović

3.2.1 Nerovnosti

Branko Milanović, světově uznávaný politický ekonom specializující se na výzkum nerovností, věnuje ve své analýze Číny podstatnou pozornost právě tomuto tématu. Při analýze rozdílů mezi městem a venkovem Milanović využívá Giniho koeficient. Uvádí, že nerovnosti jsou vyšší na venkově než ve městech, což vysvětluje především historickým vývojem – v období, kdy většinu podniků vlastnil stát, byly příjmové rozdíly ve městech menší.¹¹⁹ Milanović nicméně dodává, že svoji roli sehrál i registrační systém obyvatel *hukou*, který působil jako brzda příliš rychlé urbanizaci.¹²⁰ Při zkoumání nerovností v městských oblastech si Milanović všímá zpomalení jejich růstu.¹²¹ Tento vývoj vysvětluje pomocí konceptu Kuznetsových vln. To znamená, že Čínská lidová republika „dosáhla stropu expanze levné pracovní síly“, což vedlo ke snižování rozdílů mezi vysoce a nízko kvalifikovanými pracovníky, kdy výsledkem bylo zpomalení růstu příjmových nerovností.¹²² V případě nerovností v celé Číně je pak podle Milanoviće nerovnost na vzrůstající úrovni, kdy ještě nastupující prezident Si Ťin-pchinga „zdědil“ tuto nerovnost v hodnotě kolem 50 Giniho bodů, což Čínu řadí mezi nejvíc nerovné země světa.¹²³

Konkrétním případem nerovnosti, který Milanović zmiňuje, je mzdová nerovnost, již označuje za strukturální problém, který se odrazil nejen v rozdílech mezi rychleji se rozvíjejícím městem a pomalejším venkovem, ale rovněž na provinční úrovni, kde se přímořské provincie rozvíjejí podstatně rychleji, přičemž tento rozdíl tvořilo až 22 % z celkové nerovnosti v Číně v roce 2014.¹²⁴ Nerovnosti se v Číně zvyšují všude, ať už na územní úrovni, napříč soukromým a veřejným sektorem, dělníky i pohlavími, kdy Milanović dále dodává, že rostoucí nerovnosti jsou podporovány také zvyšujícím se podílem soukromého kapitálu a akumulací bohatství v rukou nejbohatších vrstev.¹²⁵ Tento jev poté dle Milanoviće jedním z důsledků

---

¹¹⁹ Branko Milanović, *Nic než kapitalismus. Budoucnost systému, který vládne světu*, přel. Jiří Pilucha (Praha: Argo, 2022), s. 121.

¹²⁰ Branko Milanović, *Nic než kapitalismus. Budoucnost systému, který vládne světu*, přel. Jiří Pilucha (Praha: Argo, 2022), s. 121.

¹²¹ Tamtéž, s. 121-123.

¹²² Tamtéž, s. 121-123.

¹²³ Tamtéž, s. 123.

¹²⁴ Tamtéž, s. 124.

¹²⁵ Tamtéž, s. 113 a 124-125.

fungování politického kapitalismu – systému, jímž Čínu charakterizuje – kdy projevy této logiky jsou patrné i v jeho analýze korupce.¹²⁶

3.2.2 Kontrola jako projekce principů vládnutí

Při analýze Číny se Milanović nezaměřuje pouze na nerovnosti, ale ve snaze demonstrovat weberiánskou teorii politického kapitalismu zkoumá i fungování kontroly v tomto systému. Na jakých principech tato kontrola staví? Milanović se nezaobírá pouze rolí samotné vládnoucí byrokracie a protikorupční kampaní prezidenta Si Ťin-pchinga, ale rovněž se pokouší popsat i základní principy vládnutí, na kterých čínská byrokracie staví svůj kontrolní mechanismus. Ten je nyní silně využívaných pod vedením prezidenta. Si Ťin-pching podle Milanoviće staví na dvou základních principech vládnutí:

1. Leninistické „taktické flexibilitě“ – tedy schopnosti měnit politické kroky podle situace při zachování konečného cíle
2. Metafoře „ptáka v kleci“ od Chen Yuna, která vyjadřuje vztah ke kontrole soukromého sektoru. Pokud „soukromý sektor je kontrolován příliš pevně, udusí se jako uvězněný pták. A lidé budou trpět. Ale pokud je ponechána zcela svobodná, odletí a přinese všechny negativní účinky kapitalismu“¹²⁷

Milanović je přesvědčen, že právě na základě těchto principů započal prezident Si svou protikorupční kampaň, uvolnil tlak registračního systému obyvatelstva (*hukou*) či zahájil investice do západních provincií Číny, včetně učinění zásahů do kapitalistických korporátů typu Alibaba.¹²⁸

3.2.3 Korupce a kontradikce politického kapitalismu

Samotná všudypřítomná endemická korupce v Číně je pro Milanoviće rovněž spojená v něm definovaných politicko-ekonomických systémech tzv. politického kapitalismu.¹²⁹ Jako jeden ze základních kamenů politického kapitalismu považuje Milanović 1) faktor kontroly systému efektivní byrokracií, tvořené technokraty, postavené na meritokratickém výběru do funkcí.¹³⁰

---

¹²⁶ Branko Milanović, *Nic než kapitalismus. Budoucnost systému, který vládne světu*, přel. Jiří Pilucha (Praha: Argo, 2022), s. 113 a 124-125.

¹²⁷ „Not a new Xi“, Substack, navštíveno 17. března 2025, <https://branko2f7.substack.com/p/not-a-new-xi>.

¹²⁸ „Not a new Xi“, Substack, navštíveno 17. března 2025, <https://branko2f7.substack.com/p/not-a-new-xi>.

¹²⁹ Branko Milanović, *Nic než kapitalismus. Budoucnost systému, který vládne světu*, přel. Jiří Pilucha (Praha: Argo, 2022), s. 128.

¹³⁰ Branko Milanović, *Nic než kapitalismus. Budoucnost systému, který vládne světu*, přel. Jiří Pilucha (Praha: Argo, 2022), s. 112.

S meritokratickým principem jde ruku v ruce další ze základních pilířů politického kapitalismu a tím je 2) absence vlády zákona, rovněž potřebná i k třetímu pilíři – (3) duální schopnosti státu sledovat národní zájmy.¹³¹ Absence zákona, tedy „podřízení svévolného rozhodování lidem namísto zákonům“ má v Milanovićově pojetí dvojí význam: 1) Zajišťuje rozhodné jednání byrokratů a 2) udržuje prospěch byrokracie řídicí státní aparát, která „může zákon dle libosti prostě neuplatnit“ či uplatnit proti konkurenci.¹³² V režimech politického kapitalismu „musí být vláda zákona interpretována flexibilně“ pro efektivnější řízení země, což však na druhé straně rovněž usnadňuje páchání korupce.¹³³

Co podle Milanoviće činí korupci v Číně závažnou? Jako základní dva specifické faktory Milanović uvádí:

1. Vzpomínky na chaos z korupce a inflace před čínskou revolucí roku 1949 a
2. globalizaci, která napomáhá skrývání ukradených aktiv zkorumpovaných funkcionářů a zároveň šíří korupci globálně.¹³⁴

Dalším problémem, který posiluje endemická korupce, je dle Milanoviće zvyšování nerovnosti, u kterých vidí riziko odporu, který by měl stejnou dynamiku sil podněcující revoluci Arabského jara.¹³⁵ Jak lukrativní je korupce napříč Čínou? Lukrativnost korupce Milanović dokládá na základě částek, za které se prodávají úřednické pozice v různých úrovních správy: Čím vyšší úroveň, tím vyšší cena – od okresních úřadů po provincie.¹³⁶ Zajímavým trendem je podle něj vyšší cena funkcí prodávaných stranickými funkcionáři oproti těm, které prodávají státní byrokraté nebo představitelé firem.¹³⁷ Na prefekturní úrovni mohou být rozdíly až

---

¹³¹ Branko Milanović, *Nic než kapitalismus. Budoucnost systému, který vládne světu*, přel. Jiří Pilucha (Praha: Argo, 2022), s. 112-113.

¹³² Branko Milanović, *Nic než kapitalismus. Budoucnost systému, který vládne světu*, přel. Jiří Pilucha (Praha: Argo, 2022), s. 113.

¹³³ Tamtéž, s. 128.

¹³⁴ Tamtéž, s. 128-129.

¹³⁵ Tamtéž, s. 131.

¹³⁶ Tamtéž, s. 131-132.

¹³⁷ Tamtéž, s. 133-134.

trojnásobné – což dokazuje lukrativnost stranického členství a zároveň i paradoxní nerovnost mezi samotnými korupčníky¹³⁸

S těmito problémy se Milanović snaží zodpovědět, jaká je životaschopnost a tedy úspěšnost politického kapitalismu.¹³⁹ Úspěšnost tohoto systému, jakožto modelu, odvozuje Milanović z jeho dvou hlavních schopností:

1. Izolace politiky od ekonomiky a
2. uchování „relativně“ nezkorumpované a centralizované „páteře systému“, jež by stále dokázala prosazovat politiku národního zájmu a nikoli jen toho podnikatelského.¹⁴⁰

Milanović však upozorňuje, že dosažení obou těchto schopností je problematické. První z nich naráží na skutečnost, že čínský stát je sám významným ekonomickým aktérem, což ztěžuje oddělení ekonomiky od politické moci.¹⁴¹ Druhou výzvou je podle něj udržení míry korupce na úrovni, která neohrozí stabilitu a legitimitu režimu, jelikož v delším časovém horizontu totiž existuje riziko, že negativní dopady korupce převáží nad výhodami, které tento systém zpočátku nabízí.¹⁴²

Jaký má vliv endemický charakter této korupce na legitimitu režimu? Milanović si tohoto vlivu všímá. Tím, že je korupce zakořeněná a prováděná v celém systému, nahlodává podle něj legitimitu režimu prezidenta Si Ťin-pchinga. Dochází k závěru, že se byrokracie dostává do rozporu mezi 1) korupcí, ze které těží byrokracie a 2) udržováním nerovností pod kontrolou.¹⁴³ Z toho odvozuje dvě rizika:

1. Pokud bude korupce neudržitelná, vystavuje se režim možnosti zhroucení a
2. pokud se více uplatní vláda zákona, ohrozí to mocenskou rovnováhu elit a vyvolá konkurenci o tuto moc.¹⁴⁴

---

¹³⁸ Branko Milanović, *Nic než kapitalismus. Budoucnost systému, který vládne světu*, přel. Jiří Pilucha (Praha: Argo, 2022), s. 133-134.

¹³⁹ Branko Milanović, *Nic než kapitalismus. Budoucnost systému, který vládne světu*, přel. Jiří Pilucha (Praha: Argo, 2022), s. 151-152.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 151-152.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 151-152.

¹⁴² Tamtéž, s. 151-152.

¹⁴³ Tamtéž, s. 114.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 115.

Má tento problém zhoubné korupce nějaké řešení? Podle Branka Milanoviće ano. Prvním řešením je posílení vlády zákona. V souvislosti s politickým systémem státostrany, či dle Milanoviće přímo politickým kapitalismem, se ale nejedná o „smysluplné doporučení“, poněvadž samotný systém stojí na svévolném používání moci ze strany čínské byrokracie, která tak dokáže kontrolovat i samotné kapitalisty v Číně.¹⁴⁵ Milanović zároveň vidí souvislost s tímto prvním „řešením“ v jeho neúspěšném zavedení v Rusku, které sám považuje za systém politického kapitalismu, ve kterém tyto pokusy vedly k dalšímu navýšení korupce.¹⁴⁶

A i v této otázce si Milanović všímá souvislosti s příchodem prezidenta Si Ťin-pchinga. Ten se toto dilema ohledně korupce podle Milanoviće rozhodl řešit druhým způsobem – udržováním korupce při soustavném potírání jejích nejkřiklavějších projevů.¹⁴⁷ Tato cesta je vykonávána prostřednictvím tzv. protikorupční kampaně, kdy jsou odhalováni byrokraté na různých úrovních dle principu, že nikdo není nedotknutelný.¹⁴⁸ Milanović ale v souvislosti s tímto principem upozorňuje na dvojí metr, upozorňujíc, že Siho rodina žije v luxusu a pravděpodobně ji nikdo během Siovy vlády zkoumat nebude.¹⁴⁹ Větší váhu principu „dotknutelnosti“ dává i skutečnost, že kromě nejvyšších vojenských velitelů (včetně místopředsedy Ústřední vojenské komise) a provinčních náměstků byli v rámci kampaně obžalováni rovněž i člen Stálého výboru politbyra, či členové ústředního výboru komunistické strany Číny.¹⁵⁰ Podle Milanoviće je však tato strategie pouze dočasným řešením, kdy kampaň může zpomalit korupci, ale nemůže ji vymýtit, protože je zakořeněna v samotném systému.¹⁵¹

Zájem Milanoviće o protikorupční kampaň vyústila v roce 2024 v jeho spolupráci na historicky první komparativní studii protikorupční kampaně, ve které zkoumal její výsledky v období deseti let jejího fungování.¹⁵² Tato studie vyzorovala, že kampaň vyšetřovala

---

¹⁴⁵ Branko Milanović, *Nic než kapitalismus. Budoucnost systému, který vládne světu*, přel. Jiří Pilucha (Praha: Argo, 2022), s. 129.

¹⁴⁶ Branko Milanović, *Nic než kapitalismus. Budoucnost systému, který vládne světu*, přel. Jiří Pilucha (Praha: Argo, 2022), s. 129-130.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 116.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 130 a 296.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 130 a 296.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 130.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 131.

¹⁵² „How Corruption Fuels Inequality in China“, *Foreign Affairs*, navštíveno 13. března 2025, <https://www.foreignaffairs.com/china/how-corruption-fuels->

celkově 4 miliony lidí, z nichž kolem 3,7 milionů shledala vinnými.¹⁵³ Studie rovněž došla k závěrům, že kvůli zjištěným příjmům z korupce (které se nikde neuvádí) musí být skutečná příjmová nerovnost mezi korupčníky mnohonásobně vyšší, než je oficiálně uváděna.¹⁵⁴

I přes trvající problematiku korupce se Branko Milanović zaobírá korupcí ještě z dalšího úhlu, nežli jako nástroje pro udržování byrokratického politicko-kapitalistického aparátu Čínské lidové republiky. Popisuje korupci i z hlediska každodenního života čínských občanů. Milanović není toho názoru, že by všudypřítomná korupce v politicko-kapitalistických režimech měla nutně znamenat „zhoubu“, nýbrž argumentuje, že se některé společnosti naučily díky korupci i prosperovat.¹⁵⁵ Pro své vysvětlení si Milanović propůjčuje Fukuyamův pojem „*patrimonializace*“, pomocí kterého objasňuje, že samotná korupce nemusí obnášet peněžitou formu, ale může mít i podobu jiného daru – jakési protislužby.¹⁵⁶

[inequalitychina?check_logged_in=1&utm_medium=promo_email&utm_source=lo_flows&utm_campaign=article_link&utm_term=article_email&utm_content=20250223](https://www.foreignaffairs.com/china/how-corruption-fuels-inequalitychina?check_logged_in=1&utm_medium=promo_email&utm_source=lo_flows&utm_campaign=article_link&utm_term=article_email&utm_content=20250223).

¹⁵³ „How Corruption Fuels Inequality in China“, Foreign Affairs, navštíveno 13. března 2025, https://www.foreignaffairs.com/china/how-corruption-fuels-inequalitychina?check_logged_in=1&utm_medium=promo_email&utm_source=lo_flows&utm_campaign=article_link&utm_term=article_email&utm_content=20250223.

¹⁵⁴ „How Corruption Fuels Inequality in China“, Foreign Affairs, navštíveno 13. března 2025, https://www.foreignaffairs.com/china/how-corruption-fuels-inequalitychina?check_logged_in=1&utm_medium=promo_email&utm_source=lo_flows&utm_campaign=article_link&utm_term=article_email&utm_content=20250223.

¹⁵⁵ Branko Milanović, *Nic než kapitalismus. Budoucnost systému, který vládne světu*, přel. Jiří Pilucha (Praha: Argo, 2022), s. 142-143.

¹⁵⁶ Branko Milanović, *Nic než kapitalismus. Budoucnost systému, který vládne světu*, přel. Jiří Pilucha (Praha: Argo, 2022), s. 143.

3.3 Ho-fung Hung

3.3.1 Nerovnosti – zvyšování doma, snižování venku?

Při zkoumání vnitřní politiky Číny se Ho-Fung Hung zaměřuje především na oblast politické ekonomie, která je jeho odbornou doménou. V této oblasti se orientuje zejména na otázky nerovností a kontroly. Kořeny současných nerovností spatřuje Hung v přechodu Čínské lidové republiky ke kapitalistickému systému, který pouze akceleroval nerovnosti z minulého předkapitalistického režimu a zajistil akumulaci bohatství v rukách těch, kdo patřili mezi mocné byrokraty státostrany či měl na ně konexe.¹⁵⁷ Hung zmiňuje nerovnosti mezi třídami od vrchu nejbohatších státostranických byrokratů a nové kapitalistické elity, přes dělníky a rolníky, až po dělníky-migranty vyprodukované systémem *hukou*.¹⁵⁸ Rovněž si všímá nerovností mezi městem a venkovem a mezi samotnými provinciemi. Přímořské regiony díky své obchodní výhodnosti zaznamenaly výrazný rozvoj, což podle Hunga o to víc podporuje nerovnost mezi provinciemi.¹⁵⁹ K demonstrování této nerovnosti využívá příkladu komparace životních nákladů, kdy příjem Šanghaje, sledovaný v životních nákladech, dosáhl úrovně Kypru, zatímco provincie Kuej-čou se dala porovnat na stejném principu s Filipínami.¹⁶⁰

Jaký vliv měla Čína na snižování světové nerovnosti? Hung se rovněž vyjadřuje k souvislosti čínských nerovností s nerovností globální. Neřadí se mezi optimisty, kteří by vnímali čínský vývoj jako automaticky pozitivní pro snižování světové nerovnosti. Podle něj je tento efekt dán domácím vývojem, tedy přestože se vnitrostátní (čínské) příjmové rozdíly prohloubily, příjmy nejchudších Číňanů rostly rychleji než světový průměr, a tímto způsobem tak Čína mohla paradoxně přispět ke snižování globální nerovnosti (měřené Giniho koeficientem).¹⁶¹ Vše navzdory rostoucí nerovnosti uvnitř vlastního obyvatelstva.¹⁶² Je tedy zapotřebí během zkoumání faktů znát i jejich hlubší souvislosti.

---

¹⁵⁷ Ho-fung Hung, *The China boom: Why China will not rule the world* (New York: Columbia University Press, 2016), s. 89.

¹⁵⁸ Ho-fung Hung, *The China boom: Why China will not rule the world* (New York: Columbia University Press, 2016), s. 91.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 92-93.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 92-93.

¹⁶¹ Tamtéž, s. 102.

¹⁶² Tamtéž, s. 102.

V návaznosti na domácí ekonomický vývoj Hung předkládá predikce dvou možných scénářů do následujících tří dekad a to, že

1. Čínský ekonomický růst významně zpomalí a bude blízko či pod světovým průměrem, nebo
2. si Čínská lidová republika uchová svůj rychlý růst v relativním vztahu vůči průměrnému světovému růstu.¹⁶³

Hung se spíše přiklání k první variantě a opírá se přitom o zkušenosti jiných rychle rostoucích ekonomik v Asii (tzv. „asijské tygří“), kterým se dlouhodobě nepodařilo udržet dvouciferný růst.¹⁶⁴ S tímto rovněž pojí i zpomalení dluhem financovaného čínského konzumu na západních trzích a upadající investiční boomem, společně s vlastním zadlužením.¹⁶⁵

3.3.2 Kontrola za ekonomický růst

Hung se ve svých pracích nepouští do detailního rozboru všech forem kontroly ze strany Komunistické strany Číny a současného režimu. Přesto však jmenuje konkrétní nástroje moci. V souvislosti s érou prezidenta Si Ťin-pchinga se zaměřuje například na projekt „Společného blahobytu“.¹⁶⁶ Tuto převážně ekonomickou doktrínu chápe jako upřednostnění udržení moci Komunistické strany před samotným ekonomickým růstem, což Hung dokládá důrazným přístupem státostrany v rámci opatření během pandemie COVID-19, známé rovněž pod názvem „politika nulového covidu“.¹⁶⁷ Mezi další projevy této doktríny uvádí pokuty a dokonce přebírání kontroly nad významnými Čínskými společnostmi typu Alibaba, včetně odštěňování podpory čínským realitním gigantům.¹⁶⁸ V této doktríně Hung rozpoznává prvky „státního kapitalismu pod fašistickými režimy“, například v Itálii za Mussoliniho, čemuž dle něj nenapomáhá ani stupňující se nacionalismus, útlak menšin, „posedlost kontrolou obyvatel“ ani zaujetí některých byrokratů nacistickými teoretiky typu Carla Schmitta.¹⁶⁹ Samotnou

---

¹⁶³ Ho-fung Hung, *The China boom: Why China will not rule the world* (New York: Columbia University Press, 2016), s. 102.

¹⁶⁴ Ho-fung Hung, *The China boom: Why China will not rule the world* (New York: Columbia University Press, 2016), s. 102.

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 102.

¹⁶⁶ „Mussolini in Beijing“, Jacobin, navštíveno 15. března 2025, <https://jacobin.com/2023/02/mussolini-in-beijing>.

¹⁶⁷ „Mussolini in Beijing“, Jacobin, navštíveno 15. března 2025, <https://jacobin.com/2023/02/mussolini-in-beijing>.

¹⁶⁸ Tamtéž.

¹⁶⁹ Tamtéž.

protikorupční kampaň prezidenta Si považuje Hung především za nástroj upevnování osobní moci.¹⁷⁰

V čem Hung spatřuje původ tohoto obratu? Spíše, než jakýsi ideologický důvod, či osobní přání čínského prezidenta, dochází Hung k závěru, že za tímto obratem stojí ekonomická situace Čínské lidové republiky.¹⁷¹ Čína se nachází v krizi, kterou Hung datuje k protikrizovým opatřením vůči ekonomické krizi roku 2008, kdy tato opatření, v podobě masivních fiskálních injekcí, vytvořila „dluhovou bublinu“, které dnes Čína čelí.¹⁷² A jelikož si Komunistická strana od 90. let budovala legitimitu především skrze ekonomický růst, který nyní oslabuje, musela si najít alternativní zdroj svého přežití, který Hung spatřuje právě v této nové doktríně, značící se v posilování moci státostřany a nacionalismu.¹⁷³ Kde se prakticky viditelně projevuje tento obrat? Tato politika šovinismu a kontroly má však i své dilema v otázce správy Hong Kongu, která dle Hunga stojí na protikladech:

1. Zachovat status „offshorového finančního trhu“ s určitou mírou svobody – pro zachování přístupu ke globálnímu finančnímu systému a ochraně vlastního trhu, nebo
2. udržení a upevnění moci nad touto oblastí s potlačením disentu.¹⁷⁴

Režim tak dle Hunga hodlá tento problém řešit skrze „salámovou metodu“ postupného odstraňování disentu a tisku, zatímco by Hong Kong stále udržoval jakožto finanční offshorový trh.¹⁷⁵ Ze své analýzy Hung rovněž nevylučuje ani možnost vývoje čínského režimu do měkčí verze severokorejského režimu.¹⁷⁶

---

¹⁷⁰ „What to Watch at China’s Party Congress“, ChinaFile, navštíveno 20. března 2025, <https://www.chinafile.com/conversation/what-watch-chinas-party-congress>.

¹⁷¹ „Mussolini in Beijing“, Jacobin, navštíveno 15. března 2025, <https://jacobin.com/2023/02/mussolini-in-beijing>.

¹⁷² „Mussolini in Beijing“, Jacobin, navštíveno 15. března 2025, <https://jacobin.com/2023/02/mussolini-in-beijing>.

¹⁷³ Tamtéž.

¹⁷⁴ „Corporate Interests Are Inflaming US-China Tensions“, Jacobin, navštíveno 15. března 2025, <https://jacobin.com/2022/07/ho-fung-hung-part-2-interview-us-china-conflict>.

¹⁷⁵ „Corporate Interests Are Inflaming US-China Tensions“, Jacobin, navštíveno 15. března 2025, <https://jacobin.com/2022/07/ho-fung-hung-part-2-interview-us-china-conflict>.

¹⁷⁶ „Absolutismus Si Ťin-pchinga“, A2, navštíveno 15. března 2025, https://www.advojka.cz/archiv/2018/19/absolutismus-si-tin-pchinga?fbclid=IwY2xjawJIEUZleHRuA2FlbQlxMAABHbQUsWyFQRtzk3780D6ckD4RRZSZiek4Fb1QYF-Wd641Aj7bJz0CCIHIQ_aem_1w3qxsLT72RV16g5JA5Mg.

3.4 John P. Roberts

3.4.1 Protikorupční kampaň – strach ze třídní polarizace

Roberts přistupuje k analýze Čínské lidové republiky z marxistické perspektivy, přičemž je zaměřen na třídní zájmy a vztahy – včetně otázky všudypřítomné korupce. V čem zdroj korupce tedy spočívá? Jako jednu z hlavních příčin toho, proč je korupce v Čínské lidové republice přímo endemická, vidí neexistenci jasného oddělení mezi státem a stranou.¹⁷⁷ Jelikož zde není tedy zaručeně oddělení institutu, nebo resp. oddělená moc schopná kontroly vůči druhé, nejsou zde podle Robertse v podstatě žádné, pokud vůbec nějaké, efektivní kontrolní mechanismy.¹⁷⁸

K jakému účelu funguje protikorupční kampaň? Roberts si je vědom existence protikorupční kampaně, ale tu sám nazývá „politikou zabíjení kuřete k vystrašení opice“ – strategii, kdy je exemplárně potrestán jednotlivý byrokrat, aby byli odrazeni ostatní.¹⁷⁹ Vzhledem k jednoduchosti, s jakou se lze obohatit, a nízkému riziku postihu, se Robertsovi tato opatření jeví v celkovém výsledku jako neefektivní.¹⁸⁰ Roberts za hlavní důvod odhodlanosti režimu k takové rozsáhlé kampani považuje hrozbu akcelerující třídní polarizace uvnitř Číny, kdy navenek mají tyto tresty navozovat veřejnosti pocit, že jí „režim naslouchá a je schopen se poučit“.¹⁸¹

Další funkcí kampaně je podle Robertse „vyřízení oponentů“, které stačí obvinít z korupce, přičemž se stanou snadným terčem.¹⁸² Jako příklad uvádí Roberts případ Zhou Yongkanga – bývalého člena Stálé komise výboru politbyra a ministra veřejné bezpečnosti, který se v roce 2012 stal oponentem Si Ťin-pchinga, jelikož proti jeho zvolení budoval vlastní základnu.¹⁸³ Díky tomu byl na 18. kongresu Komunistické strany Číny odstraněn ze Stálé komise.¹⁸⁴ Oficiálně byl obviněn ze zneužití moci, braní úplatků a vyzrazení státního tajemství,

---

¹⁷⁷ John P. Roberts, *China: From Permanent Revolution to Counter-Revolution* (London: WellRed Books, 2016), s. 364.

¹⁷⁸ John P. Roberts, *China: From Permanent Revolution to Counter-Revolution* (London: WellRed Books, 2016), s. 364.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 364.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 364.

¹⁸¹ Tamtéž, s. 367.

¹⁸² Tamtéž, s. 365.

¹⁸³ Tamtéž, s. 365.

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 365.

avšak Roberts vyvozuje jeho trest z mocenského střetu – porážky ve frakčním boji, která vedla nejen k jeho pádu, ale i k odstranění jeho spojenců.¹⁸⁵

John P. Roberts si však všímá další zajímavosti ohledně antikorupční kampaně – nerovnosti v jejím vykonávání, kdy jsou vůči kampani bohatí lídři státu do velké míry imunní. Toto dokládá na příkladu zatčení tří antikorupčních aktivistů, kteří požádali 200 nejsilnějších úředníků čínské vládnoucí byrokracie, aby zveřejnili svůj majetek.¹⁸⁶ Kampaně se rázem obrátila proti jejím vlastním vykonavatelům, kteří byli zatčeni, odsouzeni v netransparentním procesu a uvězněni.¹⁸⁷

3.4.2 (ne)Komunistická strana?

Roberts ve své práci uznává dominantní roli Komunistické strany Číny jako subjektu, který kontroluje Čínskou lidovou republiku jako celek.¹⁸⁸ Zabývá se rovněž i jejím složením, kdy pozoruje zvětšující se počet reprezentace podnikatelů („rudých kapitalistů“), kdy se podstatná část z nich dostala a dostává na vrcholné pozice ve straně.¹⁸⁹ Pozornost věnuje také tzv. „straně princátek“ – skupině potomků vysoce postavených funkcionářů, kteří zdědili privilegia svých rodin a pronikli do nejvyšších vrstev mocenské elity.¹⁹⁰ Jelikož mnozí z nich jsou sami kapitalisty, či s nimi mají velmi blízké konexe, tvrdí Roberts, že tito privilegovaní byrokraté usměrňují čínský systém ve prospěch této třídy – a tedy i svých vlastních zájmů.¹⁹¹ Z kategorie princátek pochází i současný prezident Si Ťin-pching, jehož rodina disponuje bohatstvím čítající několik set milionů dolarů, včetně investic v miliardových společnostech.¹⁹²

Je to ale právě strukturální propojení Komunistické strany Číny se státem, co podle Robertse představuje zásadní slabinu, která ohrožuje její monopol na držení státní moci.¹⁹³ Komunistická strana není jednotnou, působí v ní zástupci všech politických odvětví jak z místních vlád, tak státu samotného, kdy by vážná ekonomická krize podle Robertse přinesla

---

¹⁸⁵ John P. Roberts, *China: From Permanent Revolution to Counter-Revolution* (London: WellRed Books, 2016), s. 365.

¹⁸⁶ John P. Roberts, *China: From Permanent Revolution to Counter-Revolution* (London: WellRed Books, 2016), s. 366.

¹⁸⁷ Tamtéž s. 366.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 363.

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 363.

¹⁹⁰ Tamtéž, s. 364.

¹⁹¹ Tamtéž, s. 364.

¹⁹² Tamtéž, s. 364.

¹⁹³ Tamtéž, s. 366.

i třídní, národní a sociální konflikty.¹⁹⁴ Roberts je pak toho názoru, že by se tato krize projevila na samotné straně, u které by docházelo ke štěpení mezi stranickými frakcemi, což je scénář, který Roberts spojuje i s pádem světové státostrany.¹⁹⁵

3.4.3 Nerovnosti na pracovišti a vůči ženám

I k otázce nerovností přistupuje Roberts z třídní perspektivy, kdy spojuje samotný čínský růst s nízkým postavením dělníků a zejména levnou prací krátkodobě zaměstnaných dělníků-migrantů.¹⁹⁶ Klíčovou roli v tomto systému hraje registrace obyvatelstva *hukou*, která zajišťuje čínským továrnám přísun levné pracovní síly z venkovských oblastí, odstíhávající dělníky-migranty od práv.¹⁹⁷ Tím je podnikatelům i lokálním vládám a celému režimu umožněno šetřit výdaje a kontrolovat mobilitu práce a případný dělnický disent.¹⁹⁸ Pro zaměstnavatele to podle Robertse rovněž znamená možnost pracovníky dle libosti propustit a poslat zpět do jejich místa původu podle registrace *hukou*.¹⁹⁹

Jakým problémům čelí systém *hukou*? I když čínský ekonomický růst stojí z velké míry na práci dělníků-migrantů, je zde několik problému, kterým systém *hukou* dle Robertse čelí:

1. Klesající míře růstu těchto dělníků,
2. snaze migrantů obcházet *hukou* tím, že pracují v menších městech poblíž domovu a vyhýbají se diskriminaci ve velkých městech,
3. nové generaci dělníků-migrantů, která je díky svým předkům informovanější o svých právech a častěji se zapojuje do kolektivních akcí.²⁰⁰

Ze samotného obcházení *hukou* pak Roberts dochází k závěru, že tato aktivita nutí čínský stát investovat více do rozvoje průmyslů vnitrozemních provincií, kam se dělníci-migranti uchylují.²⁰¹

Roberts vysvětluje, že toto nerovné postavení zhoršuje i konstantní porušování pracovního práva – od vyhýbání se placení mezd až po nelegální přesčasy (dosahující na

---

¹⁹⁴ John P. Roberts, *China: From Permanent Revolution to Counter-Revolution* (London: WellRed Books, 2016), s. 366.

¹⁹⁵ John P. Roberts, *China: From Permanent Revolution to Counter-Revolution* (London: WellRed Books, 2016), s. 366.

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 371.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 375.

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 375.

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 375.

²⁰⁰ Tamtéž, s. 373.

²⁰¹ Tamtéž, s. 373.

některých místech až na 72 hodin týdně).²⁰² Tuto nerovnost nepovažuje za náhodnou, ale za strukturální problém, v němž selhává i samotný soudní systém, přičemž zaměstnanci čelí mnoha překážkám na cestě k dosažení spravedlnosti:

1. Projít složitým byrokratickým procesem,
2. mít volný čas na sbírání petic a na účast v celém řízení,
3. čelit pravděpodobnosti zvrácení rozhodnutí soudem vyšší instance či dokonce zásahem stranického aparátu.²⁰³

Lokální vlády dle Robertse rovněž nemají zájem na vynucování soudních rozhodnutí či poskytnutí spravedlnosti, jelikož je jejich příjem z velké míry závislý na úspěších místních podniků.²⁰⁴

Jak se projevuje třídní dynamika mimo pracovní prostředí? Co se týká třídních nerovností mezi dělníky a bohatými, Roberts poukazuje na narůstající koncentraci bohatství v rukou nejbohatších vrstev, zatímco v tzv. „rezavém pásu“ se nacházejí miliony nezaměstnaných nebo podzaměstnaných obyvatel.²⁰⁵ Nerovnost dokládá i Giniho koeficientem, který se v době nástupu prezidenta Si Ťin-pchinga pohyboval okolo 47 bodů, čímž se Čína řadila (a řadí) mezi nejvíce nerovné země světa.²⁰⁶ Roberts rovněž upozorňuje, že v případě pokračování růstu těchto nerovností tyto nerovnosti vyvolají třídní boje, doplňujíc paralelu, že zároveň samotné „chování a praktiky nově bohatých čím dál více připomíná chování předrevolučních (1949 – pozn. autora práce) velkostatkářů“.²⁰⁷

Kromě třídních nerovností se Roberts rovněž věnuje i genderovým nerovnostem. Upozorňuje, že ženy mají v průměru o jeden rok kratší vzdělání než muži, což vnímá jako systematický problém.²⁰⁸ Dále zmiňuje misogynní kampaně státního režimu – od diskreditace svobodných žen až po tlak na interrupce v rámci politiky jednoho dítěte, které v praxi vedly k častějším selektivním potratům u ženských plodů.²⁰⁹ Podle Robertse zažívá Čína „epidemii násilí na ženách“, přičemž klade vinu přímo státu. Po přechodu ke kapitalismu se totiž režim

---

²⁰² John P. Roberts, *China: From Permanent Revolution to Counter-Revolution* (London: WellRed Books, 2016), s. 379-381.

²⁰³ John P. Roberts, *China: From Permanent Revolution to Counter-Revolution* (London: WellRed Books, 2016), s. 381.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 381.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 395-396.

²⁰⁶ Tamtéž, s. 395-396.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 396.

²⁰⁸ Tamtéž, s. 397.

²⁰⁹ Tamtéž, s. 397.

podle něj přestal zabývat řešením tohoto problému a veřejnou kritikou pachatelů, a namísto toho často obviňuje samotné oběti a celkově bagatelizuje závažnost činů (včetně ze strany policie).²¹⁰

3.4.4 Kontrola: Spojení Konfucia s Marxem?

Využívání kontroly ze strany čínské státostrany Roberts demonstruje zejména v oblastech pracovního procesu, jako je registrační systém obyvatel *hukou* či využívání justice k omezování možností pracujících dovolat se spravedlnosti. Zvláštní pozornost věnuje i jednomu konkrétnímu nástroji kontroly v rámci pracovního procesu – odborům. Jedinými legálními odbory v Číně je Všečínská federace odborů (VFO), která má podle Robertse „velmi těsný strukturální vztah“ s Komunistickou stranou Číny.²¹¹ Tento vztah je podle něj patrný už při jmenování vedení VFO, které je schvalováno stranickými strukturami.²¹² Jediným úkolem VFO je podle Robertse zajistit, aby pracující „akceptovali vládní nařízení“, kdy se v minulosti dokonce uchýlila k použití najatých násilníků k potlačení stávků.²¹³

Mohly však tyto kontrolované odbory vyvolat odpor ze strany pracujících? Oficiální odbory fungovaly jako nástroj státostrany už dlouho před nástupem prezidenta Si Ťin-pchinga, avšak právě v období jeho vlády čelí podle Robertse významným výzvám. První z takových výzev jsou nové generace dělníků-migrantů, mezi nimiž se začali objevovat neoficiálně volení zástupci.²¹⁴ Tento vývoj představuje problém i pro samotnou VFO. Roberts upozorňuje, že odborářští byrokrati na nejnižších úrovních získávají zkušenosti s rostoucí nespokojeností pracujících – v jednom případě dokonce došlo k tomu, že odborová buňka vystoupila proti vedení společnosti, jejíž zájmy měla (dle očekávání státostrany) zastupovat.²¹⁵ Roberts předpokládá, že právě toto může vést ke scénáři, kdy v případě „třídního boje“ se řada těchto byrokratů přikloní na stranu pracujících.²¹⁶

Nabízí propojení Konfuciových myšlenek s marxismem možné řešení? V otázce kontroly se Roberts zaměřuje také na ideologii – zejména ve vztahu ke změnám v přístupu současného režimu k pracovnímu právu. Konkrétně se zaměřuje na koncept „harmonické

---

²¹⁰ John P. Roberts, *China: From Permanent Revolution to Counter-Revolution* (London: WellRed Books, 2016), s. 397.

²¹¹ John P. Roberts, *China: From Permanent Revolution to Counter-Revolution* (London: WellRed Books, 2016), s. 387.

²¹² Tamtéž, s. 385.

²¹³ Tamtéž, s. 385.

²¹⁴ Tamtéž, s. 388.

²¹⁵ Tamtéž, s. 388.

²¹⁶ Tamtéž, s. 388.

společnosti“, který podle něj vznikl jako reakce režimu na neefektivitu tvrdé linie – například při potlačování nezávislých dělnických aktivit.²¹⁷ Režim se v rámci této vize pokusil přejít k experimentování s „jemnějším“ přístupem.²¹⁸ Roberts spatřuje ideál společenské harmonie v konfuciánské hierarchické etice, kterou se čínský režim pokusil skloubit s marxismem.²¹⁹ Výsledkem této syntézy je podle něj „úplná likvidace Marxových konceptů třídního boje a revoluce“.²²⁰ Současný režim spojuje tento konfuciánský koncept se svojí vládou, čínskou výjimečností a představou unikátní cesty za univerzálním dobrem pro celou zemi – samozřejmě pod vedením Komunistické strany Číny.²²¹

Roberts je toho názoru, že účel ideologické kampaně není jakési abstraktní „dobro“, ale že se jedná o „fasádu k přesvědčení zejména pracujících, aby věřili vůdcům komunistické strany a nečinili nic, co by ohrozilo současný systém“.²²² Jak tato ideologie funguje v praxi Roberts demonstruje v podobě ústupků, které státostrana učinila: Od snížení daní pro rolníky, přes zvyšování mezd a sliby zlepšení zdravotních a sociálních služeb, až po případy, kdy během dělnických protestů lokální vlády vysílaly soudní úředníky, aby poskytovali právní pomoc zdarma.²²³ Tato ideologie však podle Robertse nemůže zabránit výsledkům závažné ekonomické a sociální krize – tedy explozi třídního boje a rostoucí polarizaci, kdy právě tento scénář Roberts považuje za reálný vývojový směr pro budoucnost Čínské lidové republiky.²²⁴

---

²¹⁷ John P. Roberts, *China: From Permanent Revolution to Counter-Revolution* (London: WellRed Books, 2016), s. 384.

²¹⁸ John P. Roberts, *China: From Permanent Revolution to Counter-Revolution* (London: WellRed Books, 2016), s. 384.

²¹⁹ Tamtéž, s. 384.

²²⁰ Tamtéž, s. 384.

²²¹ Tamtéž, s. 384.

²²² Tamtéž, s. 384.

²²³ Tamtéž, s. 384.

²²⁴ Tamtéž, s. 407.

4 Politika Čínské lidové republiky navenek

4.1 Stein Ringen

4.1.1 Agresivita a politika jedné Číny

Ringen se ve své práci věnuje především vnitřní analýze režimu Čínské lidové republiky a jeho všeobjímajícímu systému kontroly. Čínu označuje za imperiální mocnost a uznává také její zahraničněpolitické zájmy, kterým však ve své analýze věnuje podstatně menší prostor. V této jeho kratší části analýzy se Ringen soustředí více na konkrétní aspekty zahraniční politiky. Jedním z nich je politika jedné Číny, jež má dle Ringena pro Čínskou lidovou republiku dvojitý význam – vnitřní a vnější.

V případě vnitřního kontextu hovoří Ringen o snaze udržet územní integritu (provincie) Čínské lidové republiky, včetně anektovaných oblastí, jako jsou Tibet a Sin-ťiang, a reintegraci Hongkongu a Makaa.²²⁵ V otázce Tibetu si Ringen rovněž všímá, že se současný režim neváhá použít diplomatické i jiné prostředky vůči zahraničním lídrům, kteří udržují kontakt s tibetským duchovním vůdcem Dalajlámou, jenž usiluje o nezávislost tohoto Čínou anektovaného území.²²⁶ Z vnějšího kontextu spočívá politika jedné Číny dle Ringena především v chápání Taiwanu čínskými elitami jakožto nedílného součásti Čínské lidové republiky.²²⁷ Na tento „národní zájem“ je dle něj kladen silný důraz v diplomatické komunikaci i v podmínkách spolupráce se zahraničními partnery.²²⁸

Spojuje Ringen čínskou radikalizaci s příchodem nového prezidenta? Podle Ringena se přístup Čínské lidové republiky po nástupu prezidenta Si Ťin-pchinga v roce 2012 výrazně vyostřil – poznamenává, že došlo k posílení civilní přítomnosti, vojenské infrastruktury i rozmístění armády v okolí sporných území.²²⁹ Mezi taková sporná území patří Vietnam, Japonsko, Filipíny, Malajsie, Brunej, Indonésie i Jižní Korea – od menších ostrovů až po strategický vliv v oblasti Jihočínského moře.²³⁰ Ringen se rovněž zmiňuje o imperiálním charakteru Čínské lidové republiky ve vztahu k zemím Střední Asie a některým částem Afriky, avšak tento argument již dále nerozvádí.²³¹

---

²²⁵ Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 6-7.

²²⁶ Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 10.

²²⁷ Tamtéž, s. 7.

²²⁸ Tamtéž, s. 7.

²²⁹ Tamtéž, s. 8.

²³⁰ Tamtéž, s. 7-8.

²³¹ Tamtéž, s. 9.

Ačkoli Ringen popisuje tvrdé chování Čínské lidové republiky za vlády prezidenta Si Ťin-pchinga, přiznává, že důvody tohoto postupu jsou mu „záhadou“. ²³² Dle jeho názoru se takto nemohou chovat vůdci, kteří si jsou jisti svou pozicí a cítí se bezpečně, což by mohlo být důvodem, proč se čínský režim navenek chová agresivně – k získání „pevné oporu doma“. ²³³ Byť Ringen plně nerozumí důvodům tohoto chování, jeho vnitřní analýza režimu – zejména scénář možné fašizace – naznačuje, že rizika z takového scénáře by se mohla promítnout i do zahraniční politiky. Pokud by se naplnil tento Ringenův scénář, znamenalo by to potencionálně další nárůst eskalace konfliktů – až do podoby válečného střetu. ²³⁴

---

²³² Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 81.

²³³ Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018), s. 81.

²³⁴ Tamtéž, s. 244.

4.2 Branko Milanović

4.2.1 Rozšiřování vlivu

Milanović ještě v roce 2019 odhadoval, že se čínský režim pod vedením prezidenta Si Ťin-pchinga posune v oblasti zahraniční politiky k mnohem aktivnější roli, než tomu bylo dříve.²³⁵ Za nejvýznamnější v této době považoval rostoucí vliv Čínské lidové republiky na africkém kontinentu, jenž podle něj vedl až k přehodnocení rozvojové strategie na tomto kontinentu.²³⁶ Milanović připisuje aktivnějšímu vlivu Čínské lidové republiky i převrat v Zimbabwe v roce 2017, při němž byl svržen prezident Robert Mugabe.²³⁷

Dále se Milanović věnuje projektu Nové Hedvábné stezky iniciovanému administrativou prezidenta Si Ťin-pchinga, který již urychluje export čínského zboží, přičemž Milanović predikoval, že tento projekt „dalece rozšíří čínský vliv a propojí země, které se tím dostanou do svého druhu ‚čínské sféry vlivu‘“.²³⁸ Přináší tento vztah i výhody? Milanović na tuto otázku odpovídá kladně a připomíná, že Čína nespojuje své dohody s domácí politikou těchto států.²³⁹ Touto výhodou Milanović zároveň ilustruje rozdíl mezi politickým kapitalismem, do nějž řadí Čínu, a kapitalismem liberálním.²⁴⁰

Svůj odhad o aktivnější úloze Čínské lidové republiky na mezinárodní scéně Milanović taktéž podkládá i zakládáním nových, do zahraničí působících čínských institucí. Jako příklad uvádí čínskou Asijskou infrastrukturní investiční banku, která má za cíl rozšiřovat ekonomický vliv Čínské lidové republiky mezi sousední asijské státy.²⁴¹ V zakládání nových mezinárodních institucí spatřuje Milanović paralelu se „západními“ institucemi, jakými jsou například Světová banka či Mezinárodní měnový fond, v nichž hrály vedoucí úlohu Spojené státy americké.²⁴² Jedním z důvodů pro budování těchto institucí je podle Milanoviće snaha o odolávání zahraničnímu vlivu u vlastního obyvatelstva.²⁴³

---

²³⁵ Branko Milanović, *Nic než kapitalismus. Budoucnost systému, který vládne světu*, přel. Jiří Pilucha (Praha: Argo, 2022), s.148.

²³⁶ Branko Milanović, *Nic než kapitalismus. Budoucnost systému, který vládne světu*, přel. Jiří Pilucha (Praha: Argo, 2022), s. 148-149.

²³⁷ Tamtéž, s. 149.

²³⁸ Tamtéž, s. 149.

²³⁹ Tamtéž, s. 149-150.

²⁴⁰ Tamtéž, s. 149-150.

²⁴¹ Tamtéž, s. 150.

²⁴² Tamtéž, s. 151.

²⁴³ Tamtéž, s. 151.

4.2.2 Polarizace vztahů

K roku 2019 Milanović navíc predikoval, že bude Čína díky svým institucím posilovat svůj vliv vůči etablovaným světovým institucím, budovaným do té doby hlavně západními státy, a že již nebude platit „univerzálnost“ západních hodnot.²⁴⁴ S tímto zpochybňováním univerzálnosti západních hodnot souvisí i otázka držby amerických dluhopisů čínským státem a úvahy o tom, jak s aktivy v USA naložit. Milanović nastiňuje možnost využít tato aktiva k podpoře čínských zahraničních projektů – od budování infrastruktury v Asii a Nové hedvábné stezky až po další formy posilování alternativních služeb, jako jsou výhodné půjčky rozvojovým zemím oproti západním institucím, například Mezinárodnímu měnovému fondu.²⁴⁵

Je Čína spíše agresivní, nebo ambiciózní hráč? Milanović Čínu nepovažuje za agresivní mocnost, ale uznává přímou úměrnost mezi její rostoucí ekonomickou a vojenskou silou a rostoucím „sebevědomím a vlivem“.²⁴⁶ V roce 2019 si Milanović všiml i turbulentních vztahů mezi Čínskou lidovou republikou a USA a nastínil dva scénáře, které podle něj z posilování čínského vlivu a polarizace vztahů vyplývají:

1. Eskalaci vztahů až k ozbrojenému konfliktu, nebo
2. obchodní válku postihující obě strany.²⁴⁷

---

²⁴⁴ Branko Milanović, *Nic než kapitalismus. Budoucnost systému, který vládne světu*, přel. Jiří Pilucha (Praha: Argo, 2022), s. 151.

²⁴⁵ „China to the rescue?“, Social Europe, navštíveno 17. března 2025, <https://www.socialeurope.eu/china-to-the-rescue>.

²⁴⁶ „Branko Milanovic: ‘There is a danger that contradictions in Chinese capitalism will call the system itself into question’“, Esade, navštíveno 13. března 2025, <https://www.esade.edu/en/news/branko-milanovic-there-a-danger-contradictions-in-chinese-capitalism-will-call-the-system>.

²⁴⁷ „Branko Milanovic: ‘There is a danger that contradictions in Chinese capitalism will call the system itself into question’“, Esade, navštíveno 13. března 2025, <https://www.esade.edu/en/news/branko-milanovic-there-a-danger-contradictions-in-chinese-capitalism-will-call-the-system>.

4.3 John Peter Roberts

4.3.1 Úspěch exportu a konkurence

Roberts, jakožto marxista, začíná svou analýzu zahraniční politiky Čínské lidové republiky u její ekonomiky a produkce. Status Číny jako tehdy druhého největšího exportéra po Spojených státech amerických podle něj podtrhovala velmi nízká cena práce v kombinaci s moderními výrobními silami (průmyslem).²⁴⁸ Právě tyto podmínky považuje Roberts z ekonomického a politického hlediska za klíčové, kdy dle jeho názoru vedly k situaci, že se Spojené státy americké staly hlavním obchodním partnerem Čínské lidové republiky.²⁴⁹ To dle něj dokládají i masivní investice amerických korporací do čínského trhu, které využívají tamní levnou pracovní sílu, což jim zároveň umožňuje levnější prodej výrobků.²⁵⁰ Tento postřeh vede Robertse k závěru, že je vztah mezi oběma zeměmi rozporuplný – jsou zároveň partnery i konkurenty, přičemž Čína je jedním z největších držitelů amerických státních dluhopisů.²⁵¹

Jaká je tedy budoucnost čínsko-amerických vztahů? Podle Robertse tento konkurenční vztah povede k dalšímu vyostření, i když by to podle něj bylo v rozporu s přáními čínské vládnoucí byrokracie v čele s prezidentem Si Ťin-pchingem, která preferuje stabilní a pohodlný vývoj.²⁵² Čína se podle Robertse díky svým moderním a rozvíjejícím se výrobním silám chová jako imperiální velmoc – jazykem světového teorie jako „jádro“.²⁵³ Tuto její roli dokládá tvrzením, že „Čína importuje surové materiály a kapitál a exportuje výrobky a kapitál v přímé soutěži se starými imperialistickými velmocemi“.²⁵⁴ Podle Robertse však takový vývoj vede pouze k dalšímu zintenzivnění „konfliktu o světové trhy a suroviny“, přičemž už kolem roku 2015 bylo možné pozorovat výzvy k omezení čínského vlivu ze strany amerických vládních institucí.²⁵⁵

Jako ukázkový příklad tohoto tvrzení předkládá Roberts dění v Latinské Americe, kam ještě v roce 2015, v době jeho analýzy, směřovala téměř polovina čínských zahraničních

---

²⁴⁸ John P. Roberts, *China: From Permanent Revolution to Counter-Revolution* (London: WellRed Books, 2016), s. 361.

²⁴⁹ John P. Roberts, *China: From Permanent Revolution to Counter-Revolution* (London: WellRed Books, 2016), s. 361.

²⁵⁰ Tamtéž, s. 361.

²⁵¹ Tamtéž, s. 361.

²⁵² Tamtéž, s. 361.

²⁵³ Tamtéž, s. 361.

²⁵⁴ Tamtéž, s. 361.

²⁵⁵ Tamtéž, s. 361.

investic – zejména do infrastrukturních projektů, ropného a jiného těžebního průmyslu.²⁵⁶ Takový vývoj dle Robertse vedl k situaci, kdy toto někteří američtí politici spojovali s narušením Monroeovy doktríny*.²⁵⁷ Vzájemné vztahy rovněž mělo zhoršit ohromné loďstvo budované Čínou za účelem kontroly mořských tras, což dle Robertse může vyústit v ekonomickou válku.²⁵⁸ Roberts svou analýzu zahraniční politiky uzavírá predikcí, že úspěch Čínské lidové republiky, založený na masivním exportu a propojení se světovým trhem, povede ke globální krizi z nadvýroby – tedy přesycení trhu zbožím a následnému procesu, který odborný diskurz označuje jako „schumpeterovskou kreativní destrukci“.²⁵⁹

---

²⁵⁶ John P. Roberts, *China: From Permanent Revolution to Counter-Revolution* (London: WellRed Books, 2016), s. 362.

* Doktrína o udržení dominance USA na území amerického kontinentu, kdy vliv USA nesmí být překonán.

²⁵⁷ John P. Roberts, *China: From Permanent Revolution to Counter-Revolution* (London: WellRed Books, 2016), s. 362.

²⁵⁸ John P. Roberts, *China: From Permanent Revolution to Counter-Revolution* (London: WellRed Books, 2016), s. 362.

²⁵⁹ Tamtéž, s. 362.

4.4 Ho-fung Hung

4.4.1 Neokolonialismus i alternativní obchod

Hung se věnuje Čínské lidové republice především z hlediska jejího postavení ve světě, které odvozuje zejména z ekonomických faktorů. Do podstatné míry se zaměřuje na vliv Číny v rozvojovém světě, kde se obchod s Čínou jeví jako výhodný – mimo jiné proto, že na rozdíl od „západních“ zemí Čína neklade na obchodní partnery požadavky na reformy či změny politiky.²⁶⁰

V čem má však tento vztah neokoloniální charakter? Hung spatřuje neokoloniální chování Číny v tom, že k posílení svého exportního potenciálu a výrobního sektoru vyžaduje zejména suroviny potřebné k výrobě.²⁶¹ Tím zároveň přispívá k deindustrializaci ekonomik rozvojových států, ze kterých tyto zdroje čerpá, a zvyšuje jejich závislost na exportu surových materiálů.²⁶² Jakmile Čínská lidová republika díky exportu získala enormní profit, byla podle Hunga schopna expandovat svůj těžební a zemědělský průmysl v rozvojových státech Latinské Ameriky a Afriky.²⁶³ Právě tímto dle Hunga dále posílila jejich závislost na vývozu surovin na úkor domácího průmyslu.²⁶⁴

4.4.2 Hegemonie a sinocentrismus

Hung se dále snaží odpovědět na často diskutovanou a stále aktuální otázku mezi teoretiky světového systému, zda je Čínská lidová republika novým hegemonem, přičemž k této otázce zaujímá skeptický postoj. Sice uznává tvrzení o úpadku dominance Spojených států amerických na mezinárodní scéně, což dokládá například klesajícím podílem na světovém HDP, zároveň však tvrdí, že tento úpadek byl zpomalen mimo jiné díky rozporuplnému vztahu s Čínou.²⁶⁵

V čem tento vztah omezuje vyšší mezinárodní prestiž Číny? Hung tento vztah vidí jako založený na pozici Číny coby jednoho z největších držitelů aktiv v amerických dolarech.²⁶⁶ Díky tomuto postavení podle Hunga Čína paradoxně zpomaluje úpadek ekonomické a vojenské

---

²⁶⁰ Ho-fung Hung, *The China boom: why China will not rule the world* (New York: Columbia University Press, 2016), s. 106.

²⁶¹ Ho-fung Hung, *The China boom: why China will not rule the world* (New York: Columbia University Press, 2016), s. 106, s. 108-109.

²⁶² Tamtéž, s. 106-107.

²⁶³ Tamtéž, s. 108-109.

²⁶⁴ Tamtéž, s. 108-109.

²⁶⁵ Tamtéž, s. 117-118.

²⁶⁶ Tamtéž, s. 119.

dominance Spojených států amerických, jejichž moc stojí na dolarovém standardu – „extrémní formě ražebného, v jehož rámci všechny zahraniční soukromé a veřejné instituce spoléhající na dolar, jakožto prostředek ekonomických aktivit, v podstatě vzdávají hold Spojeným státům“.²⁶⁷ Hung v tomto vztahu vidí paralelu s cestou, kterou v minulosti prošly Japonsko a další asijské ekonomiky – tedy cestu závislosti na americkém dolaru.²⁶⁸ Čína, podobně jako tyto státy, uměle snižuje hodnotu své měny – jüanu – aby podpořila levnější export ve vztahu k americkému dolaru, čímž dolar zároveň posiluje.²⁶⁹ Hung si nicméně rovněž všimá snah Číny tuto závislost tlumit tím, že se pokusila obejít obchodování v dolarech preferencí eura (i dalších měn), přičemž část obchodů s Ruskem byla uskutečňována právě v této měně.²⁷⁰

Jakou roli tedy Čína ve světě zastává? Ačkoli podle Hunga nelze Čínskou lidovou republiku označit za nového světového hegemonu, snaží se tuto roli alespoň regionálně obnovit mezi svými asijskými sousedy – podobně jako tomu bylo v dobách imperiálního sinocentrického tributárního řádu, k němuž Hung často vytváří paralely.²⁷¹ Tento tributární řád byl založen na vztahu „benevolentního centra“ – Číny – a reciproční „loajality periferie“ (sousedících států) k centru.²⁷²

Současná Čína pod vedením prezidenta Si Ťin-pchinga údajně tento řád obnovuje, přičemž Hung upozorňuje, že je třeba jej odlišit od historických paralel.²⁷³ Zatímco „předmoderní sinocentrický tributárně-obchodní řád byl kulturně založen na konfucianismu“, ten současný je podle něj „založen pouze na holých ekonomických zájmech a réalpolitice“.²⁷⁴ Tohoto řádu dosahuje Čína díky tomu, že je největším exportérem výrobků v Asii, vytvářející ekonomickou sinocentrickou síť produkce a rozdělení práce, čímž se podle Hunga sama stala klíčovým ekonomickým partnerem pro své sousední státy.²⁷⁵ Tento proces se pak dle jeho názoru zrcadlí ve větší ekonomické závislosti jejich sousedů – například prostřednictvím

---

²⁶⁷ Ho-fung Hung, *The China boom: why China will not rule the world* (New York: Columbia University Press, 2016), s. 119.

²⁶⁸ Ho-fung Hung, *The China boom: why China will not rule the world* (New York: Columbia University Press, 2016), s. 125.

²⁶⁹ Ho-fung Hung, *The China boom: why China will not rule the world* (New York: Columbia University Press, 2016), s. 125.

²⁷⁰ „Corporate Interests Are Inflaming US-China Tensions“, Jacobin, navštíveno 15. března 2025, <https://jacobin.com/2022/07/ho-fung-hung-part-2-interview-us-china-conflict>.

²⁷¹ Ho-fung Hung, *The China boom: why China will not rule the world* (New York: Columbia University Press, 2016), s. 133.

²⁷² Ho-fung Hung, *The China boom: why China will not rule the world* (New York: Columbia University Press, 2016), s. 133.

²⁷³ Tamtéž, s. 137.

²⁷⁴ Tamtéž, s. 137.

²⁷⁵ Tamtéž, s. 136.

čínských infrastrukturních projektů i získáváním politického vlivu.²⁷⁶ V regionu Číně však stále čelí vliv Spojených států amerických, což podle Hunga umožňuje menším asijským státům balancovat mezi dohodami s oběma velmocemi.²⁷⁷ Jedná se tak o určitý paradox, kdy Spojené státy hrají podobnou roli v Asii, kterou Čína hraje v rozvojových státech.

4.4.3 Imperialismus a válka

Dalším ze způsobů, jakými Čínská lidová republika podle Hunga rozvíjí svůj vliv na mezinárodní scéně, je poskytování „ekonomické asistence“ rozvojovým státům prostřednictvím půjček, investic do infrastruktury a dalších projektů.²⁷⁸ Hung poukazuje na jedinečnost čínského přístupu, neboť při tomto procesu Čína nerozlišuje podle typu režimu, s nímž vyjednává.²⁷⁹ Přestože Hung uznává neokoloniální charakter Čínské lidové republiky, v jejím přístupu k Africe spatřuje určité „pozitivní výdobytky“, například výhodnější dohody.²⁸⁰ Ty podle něj umožňují africkým státům lépe „odolávat politickým požadavkům Spojených států a dalších západních mocností“.²⁸¹ Hung dodává, že zároveň Čína neváhá uplatnit svůj politický vliv – některé z těchto států tak změnilo svůj postoj k citlivým otázkám (pro Čínu), jako je například Taiwan.²⁸²

Zrcadlí se v tomto vztahu i jiné nevýhodné aspekty neokolonialismu než jen deindustrializace? Ačkoli s těmito investicemi a půjčkami nejsou spojeny politické podmínky, podle Hunga obsahují podmínky ekonomické. V případě, že stát není schopen splácet půjčky, může čínský stát převzít kontrolu nad daným zařízením, které pomáhala zhotovit – a to i na delší dobu, jak vyplývá ze smlouvy – čímž dle Hunga podvazuje své dlužníky a přebírá kontrolu nad strategickými zařízeními, jako jsou přístavy.²⁸³

Tyto investice Hung pojí s imperialistickým charakterem Číny, kdy je porovnává s německými investicemi z dob Viléma II., které rovněž obsahovaly podmínky posilující vliv Německa.²⁸⁴ Podobně jako v případě tehdejšího Německa spatřuje Hung i u dnešní Číny spojení

---

²⁷⁶ Ho-fung Hung, *The China boom: why China will not rule the world* (New York: Columbia University Press, 2016), s. 136.

²⁷⁷ Ho-fung Hung, *The China boom: why China will not rule the world* (New York: Columbia University Press, 2016), s. 138.

²⁷⁸ Tamtéž, s. 139.

²⁷⁹ Tamtéž, s. 139.

²⁸⁰ Tamtéž, s. 139.

²⁸¹ Tamtéž, s. 139.

²⁸² Tamtéž, s. 139.

²⁸³ Ho-fung Hung, *Clash of Empires: From „Chimerica“ to the „New Cold War“* (Cambridge: Cambridge University Press, 2022), s. 53.

²⁸⁴ Ho-fung Hung, *Clash of Empires: From „Chimerica“ to the „New Cold War“* (Cambridge: Cambridge University Press, 2022), s. 65.

investic do infrastruktury s podmínkami, jako například využíváním firem a zdrojů státu poskytujícího půjčku.²⁸⁵ Z jeho perspektivy tedy Čína nejedná z osobních zájmů jednotlivých státostranických byrokratů, ale z ekonomické nutnosti, kterou vysvětluje poznatky Vladimira Lenina z jeho díla *Imperialismus (...)*, kdy tvrdí, že „přesouvání kapitálových aktivit představuje cestu z krize plynoucí z nadměrné akumulace v rámci domácí ekonomiky“²⁸⁶

Ačkoli je Hung přesvědčen, že Čína nemá předpoklady k tomu, aby se v budoucnu stala dominantní světovou velmocí, přesto uznává, že svou aktivitou v rozvojových státech mění dynamiku světového systému tím, že její jednání napomáhá posílení jednacích pozic rozvojových států.²⁸⁷ Tyto státy tedy dle něho zvýšily své politické a ekonomické postavení a snížily nezávislost na Západě, který již nemůže užívat kupříkladu Světové obchodní organizace vůči rozvojovým státům v plné míře.²⁸⁸ Hung však i přesto předpokládá zintenzivnění rivality mezi Čínou a Spojenými státy a spatřuje v ní paralely s napětím mezi Německem a Velkou Británií před první světovou válkou – válku však nepovažuje za nevyhnutelné řešení.²⁸⁹

Pakliže Čína nemá nakročeno na roli hegemona, proč by se měla ubírat směrem k válce? Svůj závěr vyvozuje Hung proto, jelikož je podle jeho názoru Čínská lidová republika stále konkurentem, který dokáže ohrožovat dominanci některých Amerických společností, jako je tomu u americké společnosti Caterpillar.²⁹⁰ Faktor války však podle Hunga podporuje i jeho predikce oslabení ekonomického růstu a s ním spojené politické stability, z nichž režim a celá státostrana čerpají svou legitimitu.²⁹¹ To by podle něj mohlo vést k ekonomické krizi a společenským nepokojům – přičemž Hung upozorňuje, že by v takové situaci státostranická elita mohla pokusit odvrátit nespokojenost veřejnosti směrem k agresivnímu nacionalismu.²⁹²

---

²⁸⁵ „Corporate Interests Are Inflaming US-China Tensions“, Jacobin, navštíveno 15. března 2025, <https://jacobin.com/2022/07/ho-fung-hung-part-2-interview-us-china-conflict>.

²⁸⁶ „Absolutismus Si Ťin-pchinga“, A2, navštíveno 15. března 2025, https://www.advojka.cz/archiv/2018/19/absolutismus-si-tin-pchinga?fbclid=IwY2xjawJIEUZleHRuA2FlbQlxMAABHbQUsWyFQRtzk3780D6ckD4RRZSZiek4Fb1QYF-Wd641Aj7bJz0CCIHIQ_aem_1w3qxnsLT72RV16g5JA5Mg.

²⁸⁷ Ho-fung Hung, *The China boom: why China will not rule the world* (New York: Columbia University Press, 2016), s. 142-143.

²⁸⁸ Ho-fung Hung, *The China boom: why China will not rule the world* (New York: Columbia University Press, 2016), s. 142-143.

²⁸⁹ Ho-fung Hung, *Clash of Empires: From „Chimerica“ to the „New Cold War“* (Cambridge: Cambridge University Press, 2022), s. 66-67.

²⁹⁰ „Corporate Interests Are Inflaming US-China Tensions“, Jacobin, navštíveno 15. března 2025, <https://jacobin.com/2022/07/ho-fung-hung-part-2-interview-us-china-conflict>.

²⁹¹ Ho-fung Hung, *Clash of Empires: From „Chimerica“ to the „New Cold War“* (Cambridge: Cambridge University Press, 2022), s. 177-178.

²⁹² Ho-fung Hung, *Clash of Empires: From „Chimerica“ to the „New Cold War“* (Cambridge: Cambridge University Press, 2022), s. 177-178.

4.5 Porovnání diagnóz autorů

4.5.1 Jaká je povaha čínského režimu?

Společným bodem všech diagnóz je charakterizace čínského režimu jako určité formy autoritářství, přičemž jej autoři analyzují z různých perspektiv a docházejí k odlišným závěrům. Pro Ringena je podstatná politická analýza a aplikace kontroly. Režim chápe jako složitý, systematický a spolehlivý mechanismus celospolečenské kontroly, v němž samotná efektivní kontrola spolu s ekonomickým růstem udržuje vnitřní křehkou stabilitu a zajišťuje jeho schopnost adaptace. Podobně jako Ringen i Branko Milanović věří v efektivní adaptabilitu čínského režimu, kterou podle něj zajišťuje efektivní byrokracie v rámci politicko-kapitalistického modelu. Takto flexibilní může být podle Milanoviće právě díky absenci právního státu a zároveň je schopen relativně efektivně potírat jeho nejkřiklavější důsledek – korupci. Nicméně za tuto efektivitu platí všudypřítomnou korupcí a nerovnostmi. Podobně jako Stein Ringen přikládá Milanović význam prezidentu Si v tomto režimu, kdy je přesvědčen, že prezident jej vede v souladu se svými dvěma hlavními politickými doktrínami.

Z Hungovy perspektivy lze hovořit o dvojitým charakteru čínského režimu. Navenek funguje v rámci imperiální logiky, kdy vede politiku zaměřenou na rozšiřování svého ekonomického vlivu, především prostřednictvím expanze kapitálu. Uvnitř Číny se čím dál více spoléhá na primární cíl – udržení moci, a to prostřednictvím kontroly i zásahů do ekonomiky. V obou případech však režim čerpá z historických paralel s imperiální Čínou. Roberts považuje Čínu za kapitalistickou diktaturu, v níž režim využívá všechny své mechanismy ve prospěch kapitalistické třídy a vládnoucí byrokracie, která je provázaná s celou společností a z této třídy buď pochází, nebo na ni má konexe.

Všichni autoři určitým způsobem uznávají schopnost čínského režimu adaptovat se. Liší se však v míře. Pro Ringena je kontrolní mechanismus natolik vyspělý, že se režim dokáže i nadále efektivně adaptovat, aniž by se vystavil ohrožení. Milanović má rovněž důvěru ve schopnosti adaptability režimu. Od Ringena se v tomto ohledu odlišuje tím, že jmenuje potenciální rizika pro přetrvání tohoto režimu. Pakliže by korupce a nerovnosti převážily nad výhodami přinášeny režimem, znamenalo by to pro režim ohrožení. Hung ve své analýze hovoří o přechodu čínského režimu z původního primárního cíle – udržování růstu – k udržování vlastní moci. Lze hovořit o určité formě adaptability v reakci na zpomalující se ekonomický růst. Hung však dále nespécifikuje, do jaké míry je tato vnitřní přizpůsobivost možná. Také Roberts vnímá určitou formu přizpůsobivosti režimu, kterou však odvozuje ze

strachu z třídní polarizace, kdy se režim uchyluje spíše k omezeným ústupkům vůči pracujícím. Od Milanoviće, a zejména od Ringena, se výrazně liší názorem, že tato adaptabilita není z dlouhodobého hlediska udržitelná a režim se vnitřní krizi nevyhne.

Jelikož bakalářská práce zkoumá období, které se nese ve vládě prezidenta Si, považuje za vhodné porovnat i názory autorů na roli samotného prezidenta v charakteru tohoto režimu. Pro Ringena má prezident v tomto režimu zásadní význam, zejména pokud jde o posílení kontrolního aparátu státustrany a koncentraci moci v prezidentových rukou. Milanovićova pozice se od Ringenovy značně neliší. Uznává vliv prezidenta na fungování samotného režimu – od vedení nejsilnější protikorupční kampaně až po zásahy do ekonomiky. Milanović tato opatření spojuje se dvěma politickými doktrínami (taktická flexibilita a pták v kleci), podle kterých se prezident Si řídí. Hung a Roberts se od těchto postojů výrazně liší. Prezident v jejich perspektivách vystupuje spíše jako produkt historického vývoje a samotného čínského režimu.

4.5.2 Jak funguje režimní kontrola?

Ringen je jediným autorem z výběru, který konstituuje čínský režim – kontrolkracii – a vše z něj vycházející na základě systému kontroly. Demonstruje širší škálu příkladů, ve které ukazuje, jakým způsobem kontrola funguje a ovlivňuje životy Číňanů – ekonomiky po jednotlivce – a jak prezident Si dokázal zesílit její vliv i akumulovat moc nad ní ve svých rukách. S pozicemi Ringena se do jisté míry ztotožňuje i Branko Milanović, a to zejména v otázce efektivity řídicí byrokracie a schopnosti adaptability kontrolního mechanismu, jehož současný vývoj však více spojuje s politickými doktrínami prezidenta Si Ťin-pchinga. Úlohu jednotlivce vyzdvihuje společně s Ringenem, kdy pro oba z této režimní flexibility vyplývá, že režim nepotřebuje příliš silnou kontrolu.

Milanovićovy závěry však pro tuto část diagnózy ve srovnání s těmi Hungovými působí dojmem určité bagatelizace, kdy Hung je toho názoru, že kontrola jednak není pouze intenzivnější, ale že zejména v ekonomických oblastech přímo připomíná fašizující rysy. Od Ringena i Milanoviće se poté Hung odlišuje tím, že opouští roli jednotlivce v tomto procesu a původ intenzifikace vyvozuje z ekonomických změn, konkrétně z úpadku ekonomického růstu. K druhé části této pozice by měl blízko i Ringen, který však upřednostnění kontroly nad růstem odvozoval už před drastickými zásahy.

Roberts zkoumá sféry kontroly ve vztahu mezi třídami. Z jeho stanoviska vyplývá, že se režim snaží využívat kontrolu k dohledu nad pracujícími a k dosažení co nejlepších ekonomických výsledků – od justice až po dělnické koleje. Dokázal by se shodnout s Ringenem v považování kontroly za součást samotného systému. Nejspíše by se však lišili v tom, komu přesně kontrola v rámci tohoto systému slouží. Pro Ringena je to státostrana a její kontrolní byrokracie, kdežto Roberts ze svých marxistických pozic zastává stanovisko, že vládnoucí byrokracie hájí zájmy buržoazie, a tudíž slouží i čínským kapitalistům, čemuž odpovídá i samotné využívání kontroly. Je třeba podotknout, že si sám Ringen uvědomuje spojitost čínských státostraničských byrokratů s čínskými kapitalisty, nicméně Roberts tento závěr formuluje podstatně rázněji.

4.5.3 Jaký je význam nerovností?

V této kategorii se všichni autoři shodují, že Čínská lidová republika zažívá problém vzrůstajících, všudypřítomných nerovností. Závěry na tuto problematiku se liší jak způsobem zkoumání, tak výslednými závěry autorů. Milanović se drží hlavně v ekonomické oblasti, využívá kvantitativní ukazatele (např. Giniho koeficientu) i ekonomické teorií, mj Kuznetsovy vlny. Přitom dochází k závěru, že čínská společnost je jednou z nejvíce nerovných na světě, a to nejen mezi městem a venkovem, ale i napříč regiony, společenskými třídami a pohlavími. Giniho koeficient k určení nerovností užívají i Hung s Robertsem – Roberts v případě samotné Číny, Hung v otázce vlivu Číny na snižování globálních nerovností. Hung se, podobně jako Milanović, zabývá i nerovnostmi mezi provinciemi. Ringen se v případě nerovností zásadně odlišuje od všech autorů a nahlíží na ně zejména prostřednictvím politologické a sociologické analýzy, kdy je spojuje s otázkou legitimacy a kontroly systému. Robertsova perspektiva v oblasti nerovností se rovněž výrazně liší od ostatních autorů, neboť na ně pohlíží zejména ve vztahu k pracovněprávním vztahům a genderové otázce. Oproti ostatním se taktéž věnuje reakcím čínských zaměstnanců vůči těmto nerovnostem – například v podobě nárůstu jejich organizovanosti a protestních akcí (od protestů po stávky).

Odlišnosti panují v otázce efektů a záměrů, které nerovnosti přinášejí. Oproti ostatním autorům spatřuje Milanović určitá pozitiva v některých nerovnostech (například v systému *hukou* při zpomalení nerovností ve městech), které považuje za vedlejší produkt fungování politického kapitalismu a které do jisté míry zvládá režim potírat. S tímto se však zásadně rozcházejí závěry Ringena a Robertse, kteří nerovnosti považují nejen za vedlejší produkt, ale zejména za nástroj režimní kontroly sloužící k rozdělování a upevnění vlastní vlády nad společností. Robertsovo zaměření na třídní dynamiku ho vede k rozporu s Milanovićovou tezí, podle níž prezident v rámci svých politických teorií pragmaticky rozvolňoval registrační systém *hukou* či investoval do vnitrozemských provincií, aby snižoval nerovnosti. Roberts je názoru, že se jednalo o reakci způsobenou akcí nových, uvědomělejších mas dělníků-migrantů, aby „obešli systém“ nerovností. Díky tomu donutili režim reagovat, aby přesunul výrobu za nimi do vnitrozemských provincií a tím zmírnil dopady systému *hukou*. Současný vývoj nicméně nasvědčuje tomu, že by se mohlo jednat o kombinaci obou jevů.²⁹³ Autor bakalářské práce

---

²⁹³ Huang, X., M. Dijst, J. van Weesep, Y. Jiao, and Y. Sun, „Residential Choice Among Rural–Urban Migrants After Hukou Reform: Evidence from Suzhou, China“, *Population, Space and Place* 23 no.4 (2017), <https://doi.org/10.1002/psp.2035>.

„Migrant workers and their children“, *China Labour Bulletin*, navštíveno 1. dubna 2025, <https://clb.org.hk/en/content/migrant-workers-and-their-children>.

k těmto interpretacím navrhuje i třetí možnost. Přesun výroby do vnitrozemských provincií Číny mohl být dle jeho názoru motivován nejen politickými a sociálními faktory, ale taktéž tržními mechanismy. Rostoucí mzdové náklady a ceny průmyslové půdy v přímořských oblastech podle některých studií mohly podniky přimět k hledání nákladově výhodnějších lokalit – přičemž méně rozvinuté vnitrozemské provincie se tak stávaly ideálními pro relokaci výroby.²⁹⁴ Tento ekonomický faktor podle autora bakalářské práce doplňuje interpretace Robertse a Milanoviče, aniž by je nutně vyvracel.

V otázce zvládnání nerovností má největší důvěru ve schopnosti čínského režimu Ringen. Byť se nerovnosti dle jeho názoru významně podílejí na křehkosti čínské společnosti, věří, že se státostranický aparát kontroly dokáže na případné změny adaptovat. Milanović je v otázce adaptace režimu rovněž (spíše) pozitivního názoru. Vidí však možné riziko pro režim, pokud by nerovnosti způsobené korupcí začaly převažovat nad výhodami poskytovanými režimem. Opačné závěry oproti Ringenovi a Milanovićovi činí Roberts, který spatřuje v současných čínských nerovnostech paralelu s postavením ruských pracujících z roku 1917, kdy nerovnosti byly významným faktorem vedoucím k revolucím, což dle jeho názoru hrozí i Číně. Zatímco Ringen nevěří ve větší odpor i přes křehkost společnosti a více důvěřuje schopnostem kontrolního mechanismu, Roberts tuto křehkost považuje za klíčovou. Skrze kvantitativní nárůst protestů a stávek a za konstantního vystavování nižších odborových byrokratů těmto jevům a různým frakcím ve státostraně predikuje ohrožení existence samotného režimu. Dynamiku, kterou této části dodávají rozdílné závěry Ringena, Milanoviče a Robertse, narušuje Hung, jehož pozice nejsou v přímém rozporu s těmito autory, avšak který obohacuje celou „diskusi“ svými závěry o efektu čínského vlivu na snižování globálních nerovností. Ve výsledku však všichni čtyři autoři přinášejí rozdílné způsoby, jak nahlížet na nerovnosti v Čínské lidové republice:

1. Symptom režimu,
2. nástroj režimu,
3. výsledek režimu a
4. globálně-ekonomický „otisk“.

---

²⁹⁴ „Chinese Companies Are On the Move – Inland and to Southeast Asia“, AMRO, navštíveno 28. dubna 2025, <https://amro-asia.org/chinese-companies-are-on-the-move-inland-and-to-southeast-asia>.

4.5.4 Jaké je zahraniční působení ČLR a její globální role?

Všichni autoři až na Ringena uznávají zvýšení postavení Číny ve světovém systému a její exportní aparát. Milanovičova perspektiva ohledně nového postavení Číny je z autorů nejpozitivnější. Zastává názor, že Čína dokázala relativizovat veškeré zahraniční dění, což demonstruje budováním alternativních mezinárodních organizací, projektem Nové Hedvábné stezky a výhodnými smlouvami s rozvojovými státy, jež vedly ke změně rozvojové strategie vůči Africe.

Stein Ringen si charakteru obchodních smluv rovněž všímá, ale na rozdíl od Milanoviče demonstruje, že Čína ve svých podmínkách činí politické nároky, jako je uznání tzv. politiky jedné Číny. Hung uznává čínský vliv Číny na změnu postavení rozvojových států ve světovém systému. Na rozdíl od Milanoviče si ale nevšímá pouze poskytování alternativy vůči „západním“ investicím, zlepšující vyjednávací postavení rozvojových států. Mimo tuto vyjednávací pozici upozorňuje, že tyto investice mají nekoloniální a imperialistický charakter – od deindustrializace států po přebírání infrastrukturních projektů v případě neschopnosti splácení jejich budování. Společně s Robertsem odvozují jednání Číny z jejich imperiálních zájmů (a oba vycházejí z leninistické teorie imperialismu), kdy Čína pobírá surové materiály a exportuje kapitál a hotové výrobky.

Hung se poté od všech autorů liší rovněž tím, že si všímá působení Číny v jejím sousedství a budování sinocentrické obchodní sítě, ve které se snaží ekonomicky podvázat své sousedy. V tomto jednání Číny Hung zároveň spatřuje i historické paralely s Čínou v období vlády dynastie Čching. Rovněž se jako jediný z autorů zabývá otázkou možné čínské hegemonie, vůči níž je ryze skeptický (závislost na americkém dolaru a tržně liberálním světovém systému). Skepticismus zastává i Roberts, který jej ale pojí se samotným exportním mechanismem Číny a jeho vlivu na globální trh, kdy čínský export přispívá k zahlcení světového trhu a tím i globální ekonomické krizi.

V neposlední řadě si autoři v zahraniční politice všímají i polarizace mezi Čínou a jinými státy. Jejich interpretace se ale většinou opět liší. Milanovič vidí rivalitu mezi Spojenými státy a Čínou, ale více se jejím důsledkům a příčinám nevěnoval. Každopádně Čínu nepovažuje za agresivní stát, ale za stát, který reflektuje své chování na základě od svého nového postavení ve světové ekonomice. Hung i Roberts si této rivality mezi Čínou a Spojenými státy rovněž všímají a odvozují ji z posilující ekonomické pozice Číny a s ní související imperiální rivality. Jak Roberts, tak Hung považují Čínu za ekonomického konkurenta Spojeným státům, přičemž

Hung uvádí historickou paralelu s rivalitou mezi Velkou Británií a Německem před první světovou válkou. Ringen má v této oblasti značné nevýhody, neboť jeho analýza není v tomto ohledu více rozvinutá, protože považuje Čínu za agresivní stát, ale nedokáže vysvětlit proč.

Z jeho zkoumání by se dala vyvodit odpověď, že by důvodem mohla být radikalizující se nacionalistická rétorika v souvislosti s novými ideologiemi čínského režimu. Do srovnání Ringen přináší jedinečný vhled, kdy se jako jediný z autorů zabývá otázkou anektovaných území, jejichž anexe je i v dnešních dnech stále kontroverzní. Pokud je tedy kupříkladu Tibet považován za stát, v takovém případě se skutečně dá mluvit o zahraničním aktérovi, čímž Ringen v této práci skutečně rozšiřuje celou problematiku chápání čínského zahraničního působení o jedno dilema.

5 Porovnání prognóz autorů

5.1 Jakým směrem se Čínský režim vydává?

Největší důvěru v budoucnost přetrvání čínského režimu má Stein Ringen. Jeho dva nejpravděpodobnější scénáře spoléhají jednak na schopnost režimu se reformovat a zároveň i adaptovat svůj kontrolní mechanismus a moc. Otázku, zda lze tyto scénáře propojit do dalšího, již nezodpovídá. Rozpad režimu z důvodů narušení stability za pravděpodobný nepovažuje. V určitou formu adaptability a posílení moci režimu věří i Hung, který se však scénářem další reformace více nezabývá, pravděpodobně kvůli pokračujícímu oslabování ekonomického růstu.

Oproti Ringenovi vyvstávají z prognózy Branka Milanoviće určité pochybnosti o dalším vývoji čínského režimu. Ve své analýze predikuje výzvy pro čínský režim, vyplývající z jeho fungování jakožto politického kapitalismu. Mezi ně řadí sílicí korupci a sílicí roli státu v ekonomice, které mohou ovlivnit jeho životaschopnost. Milanović se sám nepouští do predikce konkrétnějších scénářů dalšího vývoje. Z jeho diagnózy každopádně vyplývá, že zvyšování nerovností, na které má významný vliv korupce, bylo jednou z příčin Arabského jara, což si čínská byrokracie dobře uvědomuje. Vzhledem k jeho prognóze, a tedy v případě, že by korupce převážila nad výhodami poskytovanými systémem, by podobná destabilizace mohla být pravděpodobným scénářem i u Číny. I vzhledem k jeho interpretaci adaptace režimu, kterou odvozuje z politických doktrín prezidenta Si, však nevylučuje možnost přetrvání režimu

Nejradikálnější předpověď z autorů má poté Roberts, který predikuje intenzifikaci třídního boje, kterou odvozuje z fungování čínského systému – a to jak směrem dovnitř (nerovnost a celospolečenská struktura státostrany), tak i navenek (krize z přesycení světového trhu). Z aktuálního vývoje v Číně vyplývá, že navzdory určitým ústupkům i v podobě reforem stále narůstají aktivity zaměstnanců v podobě stávek a protestů. China Labour Bulletin (CLB) do první poloviny roku 2024 zaznamenal 719 kolektivních akcí, což představuje nárůst oproti 696 incidentům ve stejném období roku 2023 (kvůli ilegalitě stávek však může být skutečné číslo ještě vyšší).²⁹⁵ Významný nárůst radikalizace byl poté v oblasti výroby v letech 2022 a 2023, kdy CLB zaznamenal zvýšení z 37 stávek na 434.²⁹⁶ Mezi hlavní důvody tohoto nárůstu patřil návrat po zrušení nulové politiky Covidu (kdy samotné její ukončení bylo vynuceno

---

²⁹⁵ „China Labour Bulletin Strike Map data analysis: first half of 2024 in review for workers' rights“, China Labour Bulletin, navštíveno 5. dubna 2025, <https://clb.org.hk/en/content/china-labour-bulletin-strike-map-data-analysis-first-half-2024-review-workers-rights>.

²⁹⁶ „The Return of Strikes in China“, China Labour Bulletin, navštíveno 5. dubna 2025, <https://labourreview.org/strike-wave-china/>.

masivními stávkami a protesty) a rostoucí nezaměstnanost.²⁹⁷ Mohlo by se tak říci, že je Robertsova predikce intenzifikace třídní polarizace správná, alespoň po kvantitativní stránce (co do počtu protestních aktivit). Avšak po stránce kvalitativní zatím tyto protesty a stávky nedosahují masového charakteru. Masivní protesty, co se účasti týká, byly pozorovatelné zejména proti politice „nulového covidu“, kdy byl režim nucen ze svých opatření ustoupit, což by mohlo podporovat predikce jak Ringena, tak i Hunga o adaptabilitě režimu.²⁹⁸

Otázka „fašizace“ čínského režimu je pro Ringena jedním z nejpravděpodobnějších scénářů vývoje. Jeho pozice je zejména politická a ideologická, kdy ale nečiní žádnou diferenciaci či komparaci od etablovaných definic fašismu, stejně tak, jako nečiní diferenciaci a komparaci údajně fašistického charakteru ideologie *čínský sen* od ostatních forem nacionalistických či fašistických idejí. Hovoří o fašistických režimech Evropy i podobnosti s potíráním osvíceneckého individuálního dobra jednotlivců, ale širší rozpracování chybí. V Hungově případě otázka fašizace spočívá zejména v zásazích režimu do ekonomiky, které připomínají státní fašistické ekonomiky během druhé světové války. Vzhledem k jeho tvrzení o přechodu režimu k intenzivnějšímu držení moci by se mohlo říci, že Hung možnost další fašizace nepopírá, a to i vzhledem k politické sféře, kde upozorňuje na oblibu fašistických teoretiků, jakým byl Carl Schmitt. Jeho pozice je ale v politické oblasti slabší než Ringenova. Z perspektiv zbylých autorů poté vyjádření k fašizaci nevidíme; lze však jejich postoje dedukovat. Pozice Branka Milanoviće tuto možnost zcela nevyvrací a teoreticky by fašizace mohla sloužit jako prostředek v rámci jím zmiňované politické doktríny taktické flexibility. Vzhledem k uvážení trockistických teoretických východisek, na která Roberts navazuje, pak lze předpokládat, že by nesouhlasil se scénářem fašizace Číny, ale pravděpodobně by na tyto změny nahlížel, jakožto součást fungování tzv. buržoazně bonapartistického režimu.²⁹⁹

---

²⁹⁷ „The Return of Strikes in China“, China Labour Bulletin, navštíveno 5. dubna 2025, <https://labourreview.org/strike-wave-china/>.

²⁹⁸ „China eases anti-COVID measures following protests“, AP, navštíveno 5. dubna 2025, <https://apnews.com/article/health-business-china-covid-economy-e5559f6062cf052a71ad6ba1cece693>.

²⁹⁹ „Demagogues and dictators: what is Bonapartism?“, In Defence of Marxism, navštíveno 17. dubna 2025, <https://marxist.com/demagogues-and-dictators-what-is-bonapartism.htm>.

5.2 Kam směřuje zahraniční působení Číny?

V případě posilování vlivu Číny v zahraničí je nejvíce pozitivním autorem Branko Milanović, který čínskou úlohu považuje za relativizaci všeho – od transformace africké rozvojové strategie až po posilování vlivu v mezinárodních institucích, což dle jeho názoru bude pokračovat. Ho-fung Hung, podobně jako Milanović, uznává růst čínského vlivu, ale výrazně se od jeho pozic liší v otázce čínských limitů, a to zejména kvůli čínské závislosti na americkém dolaru. I proto nevidí v dohledné době možnost, že by Čína převzala pozici globálního hegemonu. Každopádně, podobně jako Roberts, je přesvědčen, že Čína nadále posiluje svůj exportní mechanismus. Z Robertsovy pozice vyplývá, že čínský vliv posiluje, ale sám dále nespekuluje o otázce potenciální čínské hegemonie. Prostřednictvím konstatování Steina Ringena o oslabujícím ekonomickém růstu Číny (a tedy nastupujícím scénáři Koreje a Japonska) je možné vyvodit predikci, že se i čínský vliv v zahraničí oslabí, přičemž jeho analýza se od ostatních autorů liší tím, že v ní nespatřuje žádnou možnost výrazného posilování tohoto vlivu i na úkor úpadku ekonomického růstu.

Všichni autoři by dokázali souhlasit s predikcí dalšího narůstání rivality mezi Čínou a Spojenými státy. Hunga i Milanoviće spojují možné scénáře války či ekonomického konfliktu, které z těchto vztahů mohou vzniknout. Zatímco Milanović svoji predikci dále nerozvíjí kvůli svým oznámeným limitům, Ho-fung Hung postupuje ve své analýze dále a demonstruje i důvod k tomuto scénáři (ekonomická meziimperální konkurence), včetně teoretického rámce (leninistická teorie imperialismu) a historické paralely (Velká Británie a Německo v předvečer první světové války), z nichž čerpá. K podobným ekonomickým závěrům se dostává i Roberts, který spolu s Hungem považuje za zdroj této rivality posilující čínský ekonomický vliv ve světě, představující konkurenci pro USA, přičemž možná ekonomická krize by mohla ovlivnit vývoj Číny. Leninistická pozice je společná těmto dvěma autorům, pokud jde o interpretaci imperální rivality. Aktuální vývoj by rovněž mohl podpořit obavy Ringena z případné války, jelikož americká administrativa projevila svůj nezájem o ochranu Taiwanu, čímž by se mohla posílit nacionalistická rétorika Číny či její expanzivní možnosti.³⁰⁰

Hung rovněž hovoří o možné radikalizaci čínského nacionalismu za účelem odvedení pozornosti od domácích problémů způsobených krizí, což je podobný scénář, jaký spatřuje i Ringen, zejména v souvislosti s pokračující fašizací. Ačkoli Ringen nerozumí, co vede

---

³⁰⁰ „Trump declines to commit to Taiwan's defense if China invades“, Focus Taiwan, navštíveno 6. dubna, <https://focustaiwan.tw/cross-strait/202502270007>.

k samotné agresivitě Číny, má obavy z možného válečného konfliktu, který by mohl nastat v případě fašizace. Zatímco tedy ostatní autoři dedukují rivalitu z ekonomických vztahů, Ringenova pozice vychází spíše z politických než ekonomických faktorů.

Autor bakalářské práce se na základě pozorování aktuálního mezinárodního vývoje a s ohledem na propracované predikce Hunga rozhodl srovnat některé jeho závěry se současným vývojem. Při tomto srovnání práce dospěla k otázkám naznačujícím potenciální falzifikace Hungových pozic, které mohou jeho závěry obohatit. Zprvė Hung nevěří v možnost změny světového liberálního řádu pod vlivem Číny vzhledem k její závislosti na Spojených státech a konformitě s tímto řádem. Nicméně současný vývoj naznačuje, že se s nástupem globální politiky protekcionismu může mezinárodní systém odklonit od ekonomického základu dosavadního liberálního světového řádu – tedy otevřenosti světového trhu.³⁰¹ Tento trend započaly sice Spojené státy, ale zejména za současné administrativy Donalda Trumpa se zintenzivnil, kdy samotný obrat k protekcionismu byl pozorovatelný již za administrativy Baracka Obamy.³⁰² Cla vůči Číně zavedl již během své první administrativy Donald Trump, přičemž v této politice pokračovala i následující Bidenova administrativa, která je dále zvyšovala. Je však otázkou, zdali to nebyl právě čínský růst a konkurence, co by vedlo k možné transformaci současného řádu, sice pod vedením Spojených států, avšak s významným podílem čínského exportu.³⁰³ Takový závěr by mohl do jisté míry falzifikovat Hungovy závěry o vlivu Číny na změně tohoto řádu. Zajisté to neznamena, že by takovou změnu čínská státostrana nutně vítala; ostatně Roberts uváděl, že narušení původního harmonického ekonomického vztahu mezi Čínou a USA znamenalo narušení pohodlí pro čínské byrokraty. Každopádně by byl významný vliv Číny pozorovatelný.

Zadruhé by tento nový vývoj mohl znamenat potenciální změnu původní Hungovy pozice omezování sinocentrického vlivu prostřednictvím přítomnosti Spojených států. Tento možný vývoj autor bakalářské práce zmiňuje, protože americká cla uvalená nejen na Čínu, ale rovněž na klíčové strategické americké spojence v Asii – Japonsko a Korejskou republiku –

---

³⁰¹ „Trump's tariffs upend 80-year-old world economic order, and it will cost us all“, ABC News, navštíveno 6. dubna 2025, <https://www.abc.net.au/news/2025-04-05/trump-tariffs-upend-80-year-old-world-economic-order/105139464>.

³⁰² „Obama got tough on China. It cost U.S. jobs and raised prices“, CNN, navštíveno 6. dubna 2025, <https://money.cnn.com/2017/01/03/news/economy/obama-china-tire-tariff/index.html>.

³⁰³ „Biden slaps new tariffs on Chinese imports, ratcheting trade war“, Al Jazeera, navštíveno 6. dubna 2025, <https://www.aljazeera.com/economy/2024/5/14/biden-slaps-new-tariffs-on-chinese-imports-ratcheting-trade-war>.

vedla k výjimečnému společnému jednání mezi těmito třemi asijskými státy.³⁰⁴ Tato konference projednávala reakci na americká cla, přičemž omezení přístupu na americký trh může ve svém důsledku vést k hledání alternativy a posílení ekonomické spolupráce v regionu. Jinými slovy by to rovněž mohlo znamenat posílení sinocentristické obchodní sítě – tedy i čínského vlivu a dále i možné regionální hegemonie.

Zatřetí se s potenciálním vývojem (obratu k protekcionismu) pojí i další možná falzifikace. Pokud je dle Hunga jedním z důvodů čínské podpory současného liberálního řádu a zpomalování úpadku americké hegemonie závislost na americkém dolaru a devalvace jüanu, vyvstává otázka: Nemohla by potenciální devalvace amerického dolaru ve spojitosti s nastupující politikou amerického protekcionismu tuto čínskou závislost tlumit a případně motivovat Čínu k alternativním transakcím? Autor bakalářské práce si je vědom, že v současné době se dá pouze spekulovat o tomto vývoji. Přesto je přesvědčen, že by takový průběh mohl falzifikovat pozice Ho-fung Hunga a významně je obohatit o nové poznání.

---

³⁰⁴ „Japan, China, South Korea meet at geopolitical 'turning point in history'“, Reuters, navštíveno 6. dubna 2025, <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/japan-china-south-korea-meet-geopolitical-turning-point-history-2025-03-22/>.

6 Závěr

Tato bakalářská práce si kladla za cíl zodpovědět otázku: Jak rozumět režimu Čínské lidové republiky pod vedením Si Ťin-pchinga? Prostřednictvím analýzy čtyř teoretických přístupů Steina Ringena, Branka Milanoviće, Ho-fung Hunga a Johna Petera Robertse tato práce demonstrovala, že k odpovědi na tuto otázku se výzkumník nemusí držet jediného výkladu či ideologického rámce. Každý z uvedených autorů pracuje s odlišnými analytickými nástroji, kladoucí důraz na jiné zkoumané aspekty: kontrolní mechanismy moci, ekonomické nerovnosti, efektivitu, globální strukturální napětí či třídní dynamiku. Společným jmenovatelem všech čtyř pohledů je pozice, že režim ČLR nelze považovat za pouhou „autoritářskou anomálii“, ale že představuje určitou systémovou alternativu k liberální demokracii – ať již jako efektivní politický kapitalismus, imperiální centrum, či jako ideologicky a mocensky zabezpečená diktatura. Z analýzy rovněž vyplývá, že žádná z použitých nepokrývá všechny klíčové dimenze zkoumaného jevu. Některé přehlížejí hlubší vnitřní kontext, jiné nezohledňují možné efektivní funkce režimu či hlubší ekonomické souvislosti, případně nedostatečně rozvíjejí geopolitickou roli. Ze vzájemné komparace však vyvstává obraz režimu, který v současnosti, pod vedením Si Ťin-pchinga, je strukturálně rozvrstveným autoritářským systémem, jenž v sobě spojuje vysoký stupeň technologické a institucionální kontroly nad společností, schopnost omezené adaptace na domácí a globální vývoj i ideologickou vládu mocenského monopolu státostrany. Pro všechny autory vyplývá společný závěr, a to takový, že se celý tento mechanismus pod vládou prezidenta Si Ťin-pchinga více centralizoval, radikalizoval, navenek posílil a pro některé dokonce začal nabírat fašizujících tendencí. Autoři se však liší v pohledu na roli samotného prezidenta v tomto procesu. Zatímco Ringen a Milanović připisují Si Ťin-pchingovi aktivní roli ve formulaci a prosazování konkrétních politik, odkazujíc se na údajné osobní politické doktríny, pro Hunga a Robertse není postava prezidenta podstatná a vnímají jej spíše jako produkt širších strukturálních procesů. Tím se otevírá i otázka pro další výzkum: Do jaké míry lze dynamiku současného čínského režimu spojovat s jednou konkrétní osobou?

Klíčové rozdíly tato práce nalezla v interpretacích charakteristiky režimu, nerovností a zahraniční politiky. V oblasti charakteristiky režimu se autoři zásadně liší. Stein Ringen popisuje čínský režim jako zcela nový typ diktatury – kontrolkracie – založené na meritokratickém přístupu a všudypřítomném dozoru. Branko Milanović režim interpretuje jako příklad politického kapitalismu, jehož fungování zajišťuje efektivní byrokracie, nekontrolovaně díky absenci mechanismu právního státu. Ho-fung Hung pohlíží na čínský režim jako na formu státního kapitalismu schopného čerpat z historických paralel a svého geopolitického ukotvení.

Roberts pak čínský režim chápe jako kapitalistickou diktaturu, ovládanou privilegovanou státostraničnou byrokracií, jejíž vláda vykonává veškerou politiku ve prospěch svůj a čínských kapitalistů, kdy jsou tyto dvě skupiny navzájem provázané.

Otázka sociálních nerovností představuje další bod rozporu mezi některými autory, řadící je do podobných táborů. Pro Ringena jsou nerovnosti součástí budovaného kontrolního mechanismu „rozděl a panuj“, zatímco Roberts dochází k podobnému závěru, ale ze třídní analýzy. Od ostatních autorů se však liší tím, že pozoruje zvyšující se odpor ze strany zaměstnanců vůči těmto nerovnostem (kupříkladu vůči systému *hukou* a narůstajícímu počtu stávek). Milanović a Hung k této otázce přistupují z ekonomického hlediska. Milanović přistupuje k otázce nerovností v souvislosti s rozdělením kapitálu a příjmových nerovností, zatímco Hung se zaměřuje na širší rámec regionální fragmentace a efekt snižování globálních nerovností.

Z hlediska zahraniční politiky se všichni autoři shodují na tom, že Čína vystupuje aktivněji navenek. Avšak v otázce obsahu a formy tohoto vystupování jsou pozice odlišné. Zatímco si Ringen nedokáže plně vysvětlit agresivní chování Číny navenek – ačkoli k závěru sám směřuje při popisu režimu i prognóze o fašistickém vývoji a nacionalistické ideologii – ostatní autoři odpovědi přímo znají. Zbylí tři autoři spojují jednání čínského režimu s ekonomickým vývojem. Milanović nepovažuje chování Číny za nutně agresivní, ale spíše za formu ambicióznosti, kterou čínský režim získává v důsledku reflexe svého nového postavení v mezinárodním systému. Hung a Roberts při popisu jednání Číny navenek místy vycházejí ze společného leninistického východiska. K Číně přistupují jako k imperiální mocnosti, jež se účastní meziimperální rivality a globální restrukturalizace. Hung tuto perspektivu navíc doplňuje historickými paralelami.

Z komparace prognóz lze odvodit několik klíčových rozdílných scénářů. V rámci budoucího směřování režimu Stein Ringen uvádí celkem pět možností vývoje – od pokračování současného modelu, postaveného na reformách, přes pád režimu až po jeho možnou fašizaci, přičemž první a poslední zmíněný scénář považuje za nejpravděpodobnější. Své stanovisko odvozuje na základě schopnosti režimu kombinovat reformní úsilí s adaptací kontrolního mechanismu a s nastupující „fašizující“ ideologií čínského snu – připojujících se k již vytvořené základně silného státu se silným vůdcem. Milanović vidí v režimu stabilní model politického kapitalismu, který je (podobně jako u perspektivy Ringena) schopen adaptace, ale může čelit ohrožení v případě, že nezvládne udržet korupci pod kontrolou. Z Hungovy diagnózy a upadajícího ekonomického růstu lze vyvodit prognózu pokračování intenzifikace moci

státostrany a jejího reflektování do ekonomické sféry či stupňujícího se nacionalismu. Roberts vidí vývoj směrem ke krizi, intenzifikaci třídního boje skrze možné stávky i revoluci. Svoji prognózu odvozuje ze současných vnitřních rozporů Číny, vyplývajících z vykořisťování, rostoucích nerovností a nárůstu odporu zaměstnanců proti těmto jevům.

V případě budoucího vnějšího směřování Číny se rovněž pozice autorů významně liší. Bakalářská práce uvádí zjištění, že Hung, Roberts i Milanović docházejí k podobnému závěru o intenzifikaci polarizace vztahů mezi Čínou a USA. Milanović tuto pozici více nerozvíjí, ale Hung i Roberts ji odvíjí od ekonomického růstu a imperiální logiky těchto mocností. Podle Hunga a Milanoviće je jedním z možných scénářů i válka. Roberts je zároveň přesvědčen, že provázanost Číny se světovým trhem může rovněž přispět k její vnitřní nestabilitě. Predikce Stein Ringena je závislá na jeho scénáři o nastoupení fašismu, který poté může vést k válce. Z těchto interpretací pro bakalářskou práci vyplývá, že se pozice jednotlivých autorů zásadně liší nejen v diagnóze, ale i v tom, co považují za hybnou sílu vývoje – zatímco někdo věří ve stabilitu systému skrze výkonnost a adaptaci, jiný vidí režim jako časovanou bombu poháněnou třídními rozpory či potencionální mezinárodní konfrontací. V některých otázkách pak autoři dokáží s pomocí různých přístupů dojít ke stejným či alespoň blízkým závěrům.

Bakalářská práce, prostřednictvím komparace některých závěrů autorů se současností, dospěla k formulaci tří možných výzkumných otázek týkajících se případné falzifikace pozic Ho-fung Hunga. První takovou otázkou je: Jaký vliv má čínská lidová republika na změnu světového liberálního řádu s nastupující politikou protekcionismu? Autor bakalářské práce zde vychází ze srovnání Hungovy pozice, podle níž Čínská lidová republika tento řád neohrožuje ani o jeho ohrožení neusiluje. Avšak současný vývoj by mohl nasvědčovat možnému zapojení Číny, respektive jejího exportního mechanismu, do nechtěné změny světového řádu. Druhá otázka navazuje na první otázku: Jaký efekt má americká politika protekcionismu na posílení sinocentrického systému? Se zavedením amerických cel na své asijské spojence – Korejskou republiku a Japonsko – by Spojené státy mohly tyto spojence donutit k hledání alternativní cesty pro svůj obchod. Takový scénář by mohla spustit i nedávná výjimečná schůze zástupců těchto asijských států se zástupci Číny, aby reagovali na americká cla. Jelikož podle Hunga posilování sinocentrismu překáží přítomnost americké konkurence, mohla by tuto situaci zvrátit americká celní politika. I třetí otázka souvisí s nastupující politikou protekcionismu: Může potenciální devalvace amerického dolaru, v souvislosti s nárůstem protekcionistické politiky v USA, vést k alternativním formám transakcí a redukci závislosti na americkém dolaru ze strany Číny? Jedním z Hungových kritérií toho, proč Čína nemůže být hegemonelem ve světovém systému, je

její závislost na americkém dolaru a z toho vyplývající devalvace jüanu. Nicméně Čína v některých omezených případech již prováděla vysoké transakce v eurech a v případě nevýhodnosti obchodu v americkém dolaru by mohla zintenzivnit užívání alternativních měn či se pokusit o plnou konverzi své měny. Zodpovězení těchto otázek však práce ponechává na budoucím výzkumu.

Tato bakalářská práce přispívá k současnému výzkumu tím, že nabízí systematickou komparaci čtyř odlišných přístupů k analýze čínského režimu – přístupů, které se v odborné literatuře často vyskytují odděleně, implicitně nebo dokonce nejsou tradiční. Práce v sobě zároveň nabízí jejich otevřenou konfrontaci v konkrétních tematických okruzích, jako jsou: nerovnosti, kontrola, vnější působení, ale i budoucí výzvy a s nimi spojená možná rozšíření analýz použitých v této práci. Rovněž upozorňuje na limity jednotlivých užitých rámců, včetně momentů, kde se mohou ukázat jako potenciálně falzifikovatelné. Výsledkem je ucelený a zároveň kritický vhled do současného čínského režimu, který může pro některé čtenáře představovat vstupní bránu k hlubšímu výzkumu moci, ideologie a měnícího se globálního řádu, nebo nabídnout nová teoretická východiska a jejich srovnání pro obohacení jejich vlastních prací.

7 Citovaná literatura

Branko Milanović, *Nic než kapitalismus. Budoucnost systému, který vládne světu*, přel. Jiří Pilucha (Praha: Argo, 2022).

Branko Milanović, *The Haves and the Have-Nots: A Brief and Idiosyncratic History of Global Inequality* (New York: Basic Books, 2011), s. 258.

Branko Milanović, *The World Under Capitalism: Observations on Economics, Politics, History, and Culture* (Cambridge: Polity Press, 2025).

Giovanni Arrighi, Takeshi Hamashita a Mark Selden, *The Resurgence of East Asia: 500, 150 and 50 Year Perspectives* (London: RoutledgeCurzon, 2003), s. 259–333.

Ho-fung Hung, *Clash of Empires: From „Chimerica“ to the „New Cold War“* (Cambridge: Cambridge University Press, 2022).

Ho-fung Hung, *Protest with Chinese Characteristics* (Columbia: Columbia University Press, 2011).

Ho-fung Hung, *The China boom: Why China will not rule the world* (New York: Columbia University Press, 2016).

Huang, X., M. Dijst, J. van Weese, Y. Jiao, and Y. Sun, „Residential Choice Among Rural–Urban Migrants After Hukou Reform: Evidence from Suzhou, China“, *Population, Space and Place* 23 no.4 (2017), <https://doi.org/10.1002/psp.2035>.

Jiwei Ci, „Making Sense of Bell’s Political Meritocracy“, *Politics and Religion* 11, no. 4 (2018), s. 865–868.

John P. Roberts, *China: From Permanent Revolution to Counter-Revolution* (London: WellRed Books, 2016).

John P. Roberts, *Women, Family and the Russian Revolution* (London: WellRed Books, 2023).

John Peter Roberts, Jorge Martín, *Permanent Revolution in Latin America* (London: WellRed Books, 2018).

Lev Trockij, *Co je permanentní revoluce?* (Praha: J. W. HILL, 2000).

Robert Erikson, Erik Jorgen Hansen, Stein Ringen, Hannu Uusitalo, *Welfare Trends in the Scandinavian Countries*, (New York: Routledge, 2015).

Stein Ringen, Huck-ju Kwon, Ilcheong Yi, Taekyoon Kim, and Jooha Lee, *The Korean State and Social Policy* (Oxford: Oxford University Press, 2011).

Stein Ringen, *Nation of Devils: Democratic Leadership and the Problem of Obedience* (New Haven: Yale University Press, 2013).

Stein Ringen, *Perfektní diktatura: Čína ve 21. století*, přel. Jan Krist (Praha: Academia, 2018).

Stein Ringen, *The family in question* (London: Demos, 1997).

8 Elektronické zdroje

„Absolutismus Si Ťin-pchinga“, A2, navštívěno 15. března 2025, https://www.advojka.cz/archiv/2018/19/absolutismus-si-tin-pchinga?fbclid=IwY2xjawJIEUZleHRuA2FbQlxMAABHbQUsWyFQRtzk3780D6ckD4RRZSZiek4Fb1QYF-Wd641Aj7bJz0CCIHQ_aem_1w3qxnsLT72RV16g5JA5Mg.

„Biden slaps new tariffs on Chinese imports, ratcheting trade war“, Al Jazeera, navštívěno 6. dubna 2025, <https://www.aljazeera.com/economy/2024/5/14/biden-slaps-new-tariffs-on-chinese-imports-ratcheting-trade-war>.

„Branko Milanović: ‘There is a danger that contradictions in Chinese capitalism will call the system itself into question‘“, Esade, navštívěno 13. března 2025, <https://www.esade.edu/en/news/branko-milanovic-there-a-danger-contradictions-in-chinese-capitalism-will-call-the-system>.

„Corporate Interests Are Inflaming US-China Tensions“, Jacobin, navštívěno 15. března 2025, <https://jacobin.com/2022/07/ho-fung-hung-part-2-interview-us-china-conflict>.

„Demagogues and dictators: what is Bonapartism?“, In Defence of Marxism, navštívěno 17. dubna 2025, <https://marxist.com/demagogues-and-dictators-what-is-bonapartism.htm>.

„Disgraced China military officer sold 'hundreds' of posts: sources“, Reuters, navštívěno 15. 2. 2025, <https://www.reuters.com/article/world/disgraced-china-military-officer-sold-hundreds-of-posts-sources-idUSBREA300GH/>.

„How Corruption Fuels Inequality in China“, Foreign Affairs, navštívěno 13. března 2025, https://www.foreignaffairs.com/china/how-corruption-fuels-inequalitychina?check_logged_in=1&utm_medium=promo_email&utm_source=lo_flows&utm_ca%20mpaign=article_link&utm_term=article_email&utm_content=20250223.

„China eases anti-COVID measures following protests“, AP, navštívěno 5. dubna 2025, <https://apnews.com/article/health-business-china-covid-economy-e5559f6062cf052a71ad6ba1ceece693>.

„China Labour Bulletin Strike Map data analysis: first half of 2024 in review for workers' rights“, China Labour Bulletin, navštívěno 5. dubna 2025, <https://clb.org.hk/en/content/china-labour-bulletin-strike-map-data-analysis-first-half-2024-review-workers-rights>.

„China to the rescue?“, Social Europe, navštívěno 17. března 2025, <https://www.socialeurope.eu/china-to-the-rescue>.

„Chinese Companies Are On the Move – Inland and to Southeast Asia“, AMRO, navštívěno 28. dubna 2025, <https://amro-asia.org/chinese-companies-are-on-the-move-inland-and-to-southeast-asia>.

„Chinese officials stole \$120 billion, fled mainly to US“, BBC, navštívěno 15. 2. 2025, <https://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-13813688>.

„Japan, China, South Korea meet at geopolitical 'turning point in history'“, Reuters, navštívěno 6. dubna 2025, <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/japan-china-south-korea-meet-geopolitical-turning-point-history-2025-03-22/>.

„Migrant workers and their children“, China Labour Bulletin, navštívěno 1. dubna 2025, <https://clb.org.hk/en/content/migrant-workers-and-their-children>.

„Mussolini in Beijing“, Jacobin, navštívěno 15. března 2025, <https://jacobin.com/2023/02/mussolini-in-beijing>.

„Not a new Xi“, Substack, navštívěno 17. března 2025, <https://branko2f7.substack.com/p/not-a-new-xi>.

„Obama got tough on China. It cost U.S. jobs and raised prices“, CNN, navštívěno 6. dubna 2025, <https://money.cnn.com/2017/01/03/news/economy/obama-china-tire-tariff/index.html>.

„The Return of Strikes in China“, China Labour Bulletin, navštívěno 5. dubna 2025, <https://labourreview.org/strike-wave-china/>.

„The trillion dollar question: China or America?“, The Telegraph, navštívěno 10. května 2025, <https://www.telegraph.co.uk/comment/5424112/The-trillion-dollar-question-China-or-America.html>.

„Trump declines to commit to Taiwan's defense if China invades“, Focus Taiwan, navštíveno 6. dubna,
<https://focustaiwan.tw/cross-strait/202502270007>.

„Trump's tariffs upend 80-year-old world economic order, and it will cost us all“, ABC News, navštíveno 6. dubna 2025,
<https://www.abc.net.au/news/2025-04-05/trump-tariffs-upend-80-year-old-world-economic-order/105139464>.

„What to Watch at China's Party Congress“, ChinaFile, navštíveno 20. března 2025,
<https://www.chinafile.com/conversation/what-watch-chinas-party-congress>.